

VEZETŐK LAPJA

A MAGYAR CSERKÉSZVEZETŐK ÉS SZÜLŐK FÉLÉVI ÉRTESÍTŐJE

CSÁNGÓK FILLMOREBAN KÖZGYŰLÉSI BESZÁMOLÓK

AZ ÜGYVEZETŐ ELNÖK JELENTÉSE
FŐTITKÁRI JELENTÉS

A JÓ CSALÁD FŐBB JELLEMZŐI

CSERKÉSZET A CSALÁDI KRÍZISEK KORÁBAN

NYELVÁPOLÁS

A GEOGRÁFUS TELEKI PÁL

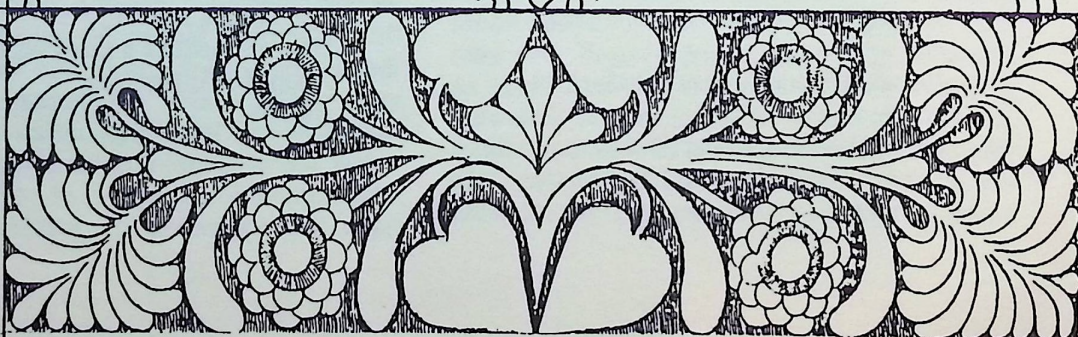
NYEVLTRÖRŐK

KÖNYVAJÁNLATOK

1995

82. SZÁM

CSÁNGÓK FILLMORE-ban

Az idei regős-táborban a csángók történelmével, kultúrájával, szokásaival ismerkedtünk. Lehetetlen volt nem elgondolkoznunk, amikor a video kazetán az ősi az Ómagyar Mária siralommal egyidős magyar nyelvet halljuk használni egyszerű csángó emberek ajkán. Ez a nép a XIII. század óta él Magyarországtól távol. Sokat szenvedett idegen népektől körülvéve. Sokszor 80-100 év is eltelt, amíg egy magyar pap eljutott Moldvába. Nem volt magyar iskolájuk s előfordult, hogy tolmács segítségével kellett gyónniuk, mert a Rómából segítségül küldött papok nem beszélték nyelvüket s a körülöttük élők nem voltak katolikusak. Mégis, képesek voltak megőrizni, több mint hatszáz éven át nyelvüket, vallásukat, kultúrájukat. A gyönyörű dalokon balladák, táncokon meséken kívül, ezt is magukkal vitték a regős-tábor résztvevői csapataikhoz, és remélhetőleg továbbadják majd a fiatalabbaknak, akik még csak most birkóznak a magyar nyelv nehézségeivel.

Az én házam Szent Antal,
Négy szegibe, négy angyal.
Közepibe, Szent oltár,
Szent oltár előtt, Szent kereszt.
Szent kereszt előtt, arany pad.
Arany padon fekszik, a mi megváltó
Jézus Krisztusunk.
Az ő szerelmes kertjébe,
Az ő szerelmes székébe,
Tértyig vérbe, könnyökig könnyűbe,
Elvivék ki Kálvári hegyteteire,
Lábait összeszegzették, kezeit széjjel
szegzették
Fejét meghajtották, oldalát megnyitották.
Epével, méreggel itatták.
Menj el, menj el, Szent Lukács, fekete földnek színyire!
Hirdesd, a mi koronaviselésünköt,
És örözz meg münköt, hogy
késértetbe ne menjünk.

(vallásos szöveg Pusztináról)

Anyám, édesanyám rejtse el engemet
Jönnek a katonák, s rabolnak el engem!
Fiam, édes fiam, hová rejtselek el,
Hová rejtselek el, ne veszezszelek el.

Menj bé kamarámba, bújj el, egy ládába!

Felüték a zászlót, kapum fejfájára.

Megverék az dobót, szívem fájdalma-ra.

Csak odazúdula, hetvenhét katona.

Hetvenhét katona, egész kompánia.

Hol van az fiatok, adjátok kezünkbe,

Hogy legyen katona, az hadseregünkbe!

Hát, leszek katona, de nem jókedvemből,

Szólgálom a császárt, de nem kevéjségből.

Csak a bú mondassa, szomorú szívemből.

(Lészpedről)

A fenti két szöveg Kallós Zoltán:
"Nem engedi Isten, hogy
elveszejszenek" c. könyvéből van.
1993.)

Paradicsom kőkertyibe

Arany szőnyeg leterítve,

Rengő bölcső közepibe,

A kis Jézus fekszik benne.

bal kezibe aranyalma,

Jobb kezibe aranyvessző.

Mikor azt ő megharsantsa,

Zúg az erdő, cseng a mező.

Sohase láttam szebb termőfát,

Mint az Úr Jézus keresztfát,

Vérrel virágozik,

Szentlélekkel gyümölcsözik.

Az angyalok eljövének,

Mennyországba csendítének,

Az aranyos misére készülének.

Édes áldott szent napjaim,

Akik tölem eltelének,

Gyónásolást nem tehetek,

Igazságot nem keresek.

Nyújts kezet, Mária,

Nyits kaput, angyal,

Hogy mehessünk a kerek ég alatt,

A lobogó csillag felett.

Ámen

KÖZGYÜLÉSI BESZÁMOLÓK

1995. április 22.

AZ ÜGYVEZETŐ ELNÖK JELENTÉSE

A KMCSZ életében 1995 történelmi év. 85 évvel ezelőtt indult meg Magyarországon a cserkészlet. 1945-ben a németországi és ausztriai lágerokban, külföldön, a második világháború szomorú eseményei után kezdődött a cserkészmunka. Ötven éves ifjúsági életünket ünnepeljük az idén 1995-ben.

Szövetségünk helyzete számokban

72 igazolt cserkészcsapatot tartunk számon. Megosztásuk: 23 fiú-, 23 leány-, 20 vegyes csapat és 4 aktív öregcserkész egységünk van. Legnagyobb csapatunk 88 taggal működik. Az átlag csapatlétszám 33 cserkész. Egyébként a csapatok nagysága így alakul: 9 csapatunkban 20-nál kevesebben, 22 csapatban 20 és 30 között vannak. 15 csapat 30 és 40, 7 csapat 40 és 50 cserkészszel működik, és 7 csapat több mint 50 tagot számlál. Baden Powell az ideális csapat létszámot 30 és 40 fő között állapította meg. Az évi jelentésekből az alábbi adatok tárulnak elénk: 31 csapatunk gyűlésezik hetente általában két órás gyűléseket tartva. 27 csapatunk két hetente jön össze. Itt azonban a gyűlések hossza nagyon eltérő. Van ahol 3 órás, van ahol 8 órás a foglalkozás. Így próbálják bepótolni a kihagyott hetet. Ez cserkészletünk komoly gondja. Ez nem helyettesíti a heti gyűlést, amely folytonosságot, rendszeres élményt és foglalkozást nyújt cserkészünknek.

Összesen 240-250 őrünk van. Ebből majdnem 100 a kiscserkész őr, továbbá 70-70 fiú ill. leány cserkész őr és 10 Rover őr működik. 25 cserkészcsapat legalább négyszer, de van köztük olyan amelyik nyolcszor volt kirándulni 1994-ben. 16 csapat háromszor, 10 csapat kétszer volt kirándulni. Sajnos akad kilenc olyan csapat is, akik egyszer vagy egyszer sem voltak kirándulni. Az egészséges csapatélethez évente legalább 3-4 kirándulás szükséges és a nyári tábor kihagyhatatlan. A csapatoknak 90 százaléka volt nyári

táborban. Mindannyian tudjuk, hogy a cserkészév koronája a tábor. Ennek kihagyása gyilkos csapás a csapat életére.

I. Kerület, Európa

Magyarország közelsége miatt a kerület cserkészei jó részt kitűnő nyelvkészséggel rendelkeznek. Évente nívós kerületi füzetet adnak ki, amelyben minden csapat egy-két oldalon beszámol saját életéről. Szülők, támogató szervezetek és idegenek felé egyaránt hatékony hírverést jelent. Nagy örömré végre két évvel ezelőtt Európában is létesült cserkészpark, Kastl közelében, Németországban. Ezzel a kerület vezetőképző táborának és nagyobb eseményeinek helyszíne biztosított. A kerület vezetői áldozatából ezen a nyáron a Jubileumi tábor keretében cserkészházat avatnak. Külön dicséret illeti Köhler László cscst-et a Park Igazgatót, aki a park fejlesztésének lelke.

A kerület akadályversenyeket is rendez. Ezek lebonyolítását egy-egy csapat vállalja. Témája, ill kötelező olvasmánya azonos a szövetségi akadályversenyekével. Évente regős tábor is rendeznek. Az utolsó néhány évben arra is jutott erejük, hogy Magyarországon regősutat szervezzenek. Három érdekességet megemlítek. A nyáron skandináv mozgótábor rendeztek a heidelbergiek. Két hét lefolyása alatt meglátogatták a stockholmi csapatot, tutajt építettek és lecsorogtak egy vadregényes svéd folyón. Meglátogatták Norvégia érdekesebb pontjait. Jelentős kezdeményezésük a KEFI tábor, a "kezetnyújtó keresztény első kerületi fiúcserkész" tábor. Célja a csapatokban aktívan működő őrök táboroztatása azzal, hogy a hangsúlyt az őrsi munka, őrsi szellem kiépítésére helyezik. Az őrök mindent önmaguknak készítenek, étkezést, tábori kényelmet, stb. A táborozó őrök egymás őrsi hagyományait, szokásait, erényeit és gyakorlati képességeit ismerik meg. A harmadik kezdeményezés a csendes napok. Ezek hasonlítanak a lelki gyakorlatokhoz. A hétvége programját fiatalok tervezik meg és vezetik le. Az idei csendes napokon a döntő

pillanatok, a vállalás, a küzdés, a döntések fontosságáról beszélgettek a résztvevők. Nyugaton élő lelkipásztoraink száma csökken. Ilyen önálló jellemnevelő programok szervezése mind inkább a cserkészvezetőkre hárul.

Az európai életfilozófia miatt sajnos a csapatok zöme csak két hetente tart gyűlést. A családok azt kívánják, hogy ne legyen minden szombaton cserkészfoglalkozás. De ahol lelkes cserkészvezető akad, ott magyar cserkészcsapat megalapítása aránylag könnyű. Így alakulnak Freiburg-ban, Svédországban két protestáns közösség támogatásával (főleg erdélyi menekültekből álló gyülekezetek), Drezdában, Berlinben és Londonban cserkészcsapatok. Európában van egy különleges szellemiség, ami túlságosan hangsúlyozza az egyént és annak a véleményét. Egy ifjúsági nevelő mozgalomban az ilyen túlságos egyéni irányzat nehezen fér össze a közösség javára megkívánt és cserkészletünkben sokszor megkövetelt áldozatokkal. Korlátozni kell ezt a felfogást a cserkészközösség javára.

II. Kerület. Dél-Amerika

Nagyon tiszteletreméltó ezeknél a csapatoknál a túlélés akarata, az áldozat hozatal azért, hogy legyen cserkészlet és magyar iskola. Érdekességgéppen említem, hogy a kerület csapatai a portyázás és a komoly kirándulások lelkes gyakorlói. Az argentin fiú cserkészeink kerékpár túrájuk keretében áthajtottak az Andes hegyláncon Chilébe és vissza. Majd egy vad argentin folyón tutajoztak vissza. Sao Paulo-i csapataink rendszeresen tartanak két napos portyákat nemcsak a cserkészparkjukba, de más Sao Paulo környéki vadregényes tájakra. Nehézségük az elszigeteltség és a távolságok.

III. Kerület. USA és Venezuela

Szövetségünk legnagyobb területi egysége a harmadik kerület. Négy körzetre oszlik: New York, Cleveland, California és Venezuela. Sajátos körülményekkel, élményteli, dús programokkal. Egyik kimagasló esemény: 14-esek és 22-esek múlt nyáron rendezett mozgótábora. A táborparancsnok az esti vacsora készítést - őrsi keretben - nyugtató, összekovácsoló eseménynek találta. Valami ős-

cserkész bölcs erényt sugall mindannyiunknak ez a megjegyzés.

Californiai cserkészeink évente körzeti tábor rendeznek a Sierra hegységben, gyönyörű környezetben. Bár ők a nagy távolság miatt a központi akadályversenyen képtelenek részt venni, a "Sierrákban" maguknak rendezik ezt az eseményt, de alkalmazzák a közös kerettörténetet és kötelező olvasmányt. Mind-egyik körzet megtartja évi lelkigyakorlatát.

Kiemelem még a New York-i körzet Kodály Hétvégeit. Ezeken több napon keresztül a magyar népművészet kincseivel ismerkednek a cserkészek. Foglalkoznak kórus énekléssel, furulyázással, hímzéssel, faragással és kerámiával is. Szintén öröndetes, hogy minden körzet legalább egy vezetőképző hétvéget tartott. Cserkészletünk szétszóródása miatt nagyon fontos szerepet töltenek be a körzeti parancsnokok, akik egy-egy földrajzi egység csapatait fogják össze. A magyar iskolák szerepe döntően fontos cserkészletünkben. Majdnem kivétel nélkül működik magyar iskola azokban a magyar közösségekben ahol cserkészcsapataink vannak. Legnagyobb részben vagy kimondottan cserkészjellegűek, vagy az iskola vezetőségének zöme cserkészvezető. A cserkészek tudnak magyarul. Ha sarokba szorítjuk őket egész szépen elmondják gondolataikat. A sajnálatos az, hogy az ösztönszerű reagálás nyelve az angol. Ezért a gyereket ösztönözni kell a magyar tudatosabb használatára.

IV. kerület, Ausztrália

Meglepően jó nyelvtudásról ad hírt a kerületi parancsnok. Magyarázata az, hogy sok az új délvidéki és erdélyi menekült. A kerületben komoly táborozási és kirándulási kultusz él. Ebben a kerületben működik az egyetlen felnőtt csapat, az 52. Hollós Mátyás csapat. A csapat tagjai 20 és 40 év közötti fiatalok, jó-részt házaspárok. Rendszeres gyűlések, kirándulások, táborozások és közösségi munka jellemzi a tevékenységüket.

V. Kerület. Kanada

Ebben a kerületben működik a Hunyadi Mátyás öregcserkész munkaközösség; Magyaródy Szabolcs Öregcserkész Vezetőtiszt vezetésével. Magyar nemzetpolitikai könyvek angol, francia kiadását vállalták. A

cél az, hogy a szakértőknek saját nyelvükön hozzáférhetőbb adattárat, forrásmunkákat biztosítsanak. Olyanokat, amelyek magyar történelmet, a magyar érdekeket hitelesen tolmácsolják. A kerületnek egyébként kitűnő kirándulási és táborozási lehetőségei vannak, amelyeket csapataink rendszeresen kihasználnak.

Pozitív jelenségek és gondok

Összegezve, jó hogy a kerületek mindennapi élete színes és változatos. Minden vonalon, kiscserkész, cserkész és öregcserkész szinten megvannak a helyi és általánosan jó eredmények. A kirándulások és táborozások nemcsak számbelileg de tartalom, élmény szempontból is túlszárnyalják a megkívánt minimumot. Csapatparancsnokaink kora, néhány kivételtől eltekintve, 20-30 év között van.

Cserkészletünk eredményes munkáját a szülők közömbössége is befolyásolja. Több parancsnok panaszkodott az évi jelentésekben, hogy sok gyerek nem az iskola vagy betegség miatt marad el a gyűlésekről, hanem azért, mert a szülők nem vállalták a gyermek szállítását. Érdekes gondolkodásbeli változást tapasztalhatunk újabban a külföldi magyar szülők körében: 20-30 évvel ezelőtt természetes kötelesség volt, hogy magyar iskolába és cserkészletbe járjon gyermeke. Ezzel szemben ma már a kényelmeskedő szülő a cserkészletet csak gyermeke egyik szórakozási lehetőségének tartja. Kevesebben gondolnak arra, hogy gyermekeik többet érnek, ha több nyelven beszélnek. Elfelejtik, hogy a magyar öntudat és nyelvkészség kifejlesztéséhez négy kulcs közösség van, a család (a nyelv bölcsője), az egyház (a jellem bölcsője), a magyar iskola (a nyelv fejlesztője) és a cserkészlet (a közösségi érzés és magyar gyermek élmény megadója). Mind a négy kulcs tudatos részvételt, áldozatot kíván. Vezetőink tegyék olyan vonzóvá a cserkészletet, hogy az álljon gyermekek érdeklődésének középpontjában. Ez a következő évek nagy feladata.

Alapszabály módosítás

A jelenlegi alapszabály 1978-ból származik. Körülbelül négy évvel ezelőtt született meg a gondolat, hogy szükséges a KMCSSZ alapszabályainak átírása. Mai mozgalmunk szer-

kezeti igényei mások mint korábban. Belső felépítésünk megvizsgálása és annak kellő átalakítása volt az egyik fő feladat. A szerkesztő bizottság bekérte a körzetek és kerületek véleményeit. Ennek alapján született meg két évvel ezelőtt az az alapjavaslat, amelyből a módosítás megindulhatott. A felépítéshez kapott kerületi/körzeti véleményezéseket az elmúlt nyáron egy összehasonlító tanulmányban közzétettük. Ez a tanulmány összehasonlította a bizottság álláspontját, a bejött javaslatokkal és az 1978-as alapszabály tartalmával. Ennek alapján és a bejött vélemények figyelembe vételével készült a végleges módosítás, amelyet 1995 januárjában kézhez kaptak a Közgyűlésen szavazásra jogosultak. Itt szeretném megköszönni valamennyi cserkésztestvéremnek, aki véleményét kifejtette. Szintén köszönöm a "karcsúsítási" bizottság munkáját, amelyet Mészárosné Vareska Andrea vezetett.

Mi az új az alapszabály-javaslatban? Elsősorban a Szövetség nevét rögzítettük négy világnyelven egyöntetűen és megfelelő formában. A helyzetünk meghatározásánál szem előtt tartottuk, hogy ma az anyaországban és az utód államokban virágzó magyar cserkészlet van. A szövetség céljain, gyakorlati feladatain nem változtattunk. A négyes kötelesség fogalma megmaradt. Isten, Haza, embertársak és magyarságunk szolgálatában állunk továbbra is. Részletesen meghatároztuk a tagság fokozatait. Csökkentettük a Közgyűlésen szavazatra jogosult tisztviselők számát. Ugyanakkor szavazók lettek a körzeti parancsnokok. Előző alapszabályunk a csapatoknak minden 25 megkezdett tag után egy-egy szavazatot biztosított. Ezután minden 15 megkezdett cserkész után jár egy-egy szavazat. Így most egy átlag 33 tagú csapat szavazata 2-ről 3-ra növekszik. A változásokkal az össz szavazatok 82%-a a csapatok kezében van. A volt alapszabályunk a szavazatok 70%-át adta a csapatok kezébe. Az IB összetételén is változtattunk. Az 1978-as szabályokban 5 ex-officio és 16 választott tag volt. Az utolsó néhány évben az IB tagság megosztása kerületenként a csapatok számához arányult és ezt a formulát hivatalossá tettük, beiktattuk az új alapszabályokba. Karcsúsítottuk az elnökséget. Négy évre elnököt, alelnököt és tb. elnököket választunk. Kimaradtak az ügyvezető elnöki és társelnöki pozíciók. A központi tisztségviselők számát is

csökkentettük. Kevesebb vezetőiszt és osztályvezető lesz. Például a fiú, leány és kcs vt-k feladatait összevontuk egy kiképzési vt munkakörébe. Ez a vt maga mellé természetesen felkérhet szakelőadókat, de ezek a közgyűlésen szavazati joggal nem rendelkeznek. Az alapszabály megengedi, hogy az IB indokolt esetekben szak vt-eket nevezzen ki. Így adva van az a rugalmasság, hogy a változó igényeket és feladatokat az IB időben megoldhassa. A vt-ek és osztályvezetők feladatait és kötelességeit gondosan újra fogalmaztuk. A módosított alapszabály önálló fejezetben foglalja a kerületek és a körzetek ügyeivel, pontosan megfogalmazva azok parancsnokainak feladatait. Ugyanakkor lehetővé tesszük a kerületi tanács összehívását, ha erre valamely kerületben igény van. Végül megemlíteném, hogy ez az alapszabály, ha a Közgyűlés jóváhagyja, az 1997-es Közgyűlésen lép életbe. A ma megválasztott IB már ennek az alapszabálynak szem előtt tartásával készíti elő az 1997-es tisztségviselő választásokat.

Szabályaink

Szövetségünk többi szabályzatait (cserkészélet-, fegyelmi-, táborozási szabályok stb.) hosszú évek óta változtatás nélkül használjuk. A januári IB gyűlésen javasoltam, hogy ezeket is újítsuk fel. Az IB megbízott ennek a munkának a megszervezésével. Három cserkésztestvérünk már munkába kezdett e tekintetben. A Cserkészélet Szabályai, a Ruházati szabályzat, az FT káté és a pénzügyi irányelvek átírása már elkezdődött. Tervünk az új szövegezést véleményezésre kiküldeni. A vélemények megfontolása után az új szabályzat tisztázott szövegét az IB-nek terjesztjük elő jóváhagyásra. A hét szabályzat új változatai a következő négy év alatt készülnek el.

Cserkészparkjaink

Kötelességem megemlíteni és megköszönni azt az áldozatos munkát amelyet egyes lelkes cserkészvezetők cserkészparkjainkban végeznek. A Sík Sándor Cserkészpark igazgatója, Lamperth Zoltán és munkatársai mint a szorgalmas hangyák dolgoznak Fillmoreban. Csak munkabérben évi 50-60 ezer dolláros kiadást takarítanak meg, nem említve az

otthonról hozott nyersanyagot. Munkájuk kiterjed a tucatszerű épületünk karbantartására és fejlesztésére, a szükséges hivatásos mesterek munkájának ellenőrzésére és segítésére és sok alkalmi probléma megoldására. Nagy feladatuk a Parkot a Jubileumi Táborra előkészíteni.

Az első kerület cserkészparkja, a Hárshegy Cserkészpark, Kastl közelében van. A park igazgatója, Köhler László cscst. nagy szakmai felkészültséggel végzi a munkát. Idén nyáron házszentelést tartanak. A házban 25 cserkésznek és 5 vezetőnek akad háló hely. Ez lesz a kiscserkész mintatábor otthona. Nagy teljesítmény volt ilyen gyorsan összehozni. A kerület vezetői hétvégeken építettek. A szlovákiai magyar cserkészek is besegítettek.

Ausztráliában a cserkészparkokat az öregcserkészek gondozzák. Az adelaidei cserkészpark továbbra is állandó táborozó helye az 51. csapatnak. A melbourni cserkészparkban újabb beruházások történtek; építéssel, útjavítással, vízvezeték bevezetéssel gyarapodtak. A csapattáborokon kívül rendszeresen kirándulásokra használják. Ott volt az utolsó kerületi nagytábor. Az idén ott tartják őrsvezetőképző táborukat is.

Jubileumi évünk

Az 1995-ös jubileumi év kerettörténete a Honfoglalás. Három fő témánk van, melyek tükörképszerűen és párhuzamosan hangsúlyozzák KMCSSZ megalakulásának és működésének történelmét. Az első téma a honfoglaló magyarok honkeresése és honfoglalása. A párhuzamos gondolat a Magyar, ma már Külföldi Magyar Cserkészsövetség honkeresése és honfoglalása 1945 után. Emlékezünk a történelmi eseményekre és a külső körülmények szerepére. A vállalkozás nehézségeire. A látnok vezérek - Árpád és a hét törzsfő - de ép úgy a Hontalan Sasok szerepe azonos. A második téma a hét törzsből egy nemzet és a négy kontinens emigráns magyarjaiból egy cserkészsövetség kialakulásának párhuzama. Összefogó gondolatok: sokféle külföldi magyar de mégis csak egy Szövetség; a sokszínűségben rejlik az erőnk. Harmadik témánk a közös legenda, monda, kincs szerepe az új nemzet, a magyarság megmaradásában. Ez, a mai korra átfogalmazva, a KMCSSZ szerepe a külföldi magyarság megmaradásában. Lehetőséget ad a

magyar öntudat ápolására és fejlesztésére. Kulcs az a gondolat, hogy a hagyományaink, magyarságunk ápolása nélkül beolvadunk, eltűnünk. Ez csak tőlünk függ.

Jubileumi táboraink

A jubileumi év megünneplésére hirdettük meg az idei nagytáborokat. Európában az I. kerület július utolsó napjaiban tartja cserkészparkjában. A Központi Jubileumi Nagytábor a III. és V. kerület cserkészei részére a Sík Sándor Cserkészparkban, augusztus 10. és 20. között rendezzük. Dél-Amerikában és Ausztráliában januárban esedékes az 50. jubileum.

Különös hangsúlyt kap táborainkban a kerettörténet mélységes átélése. Beépítjük a táborok minden mozzanatába. Cserkészeink szellemi és gyakorlati felkészültségét is igyekszünk felmérni

Évfordulók

Örömteli pillanat az, hogy most megemlékezhetek azokról a cserkészcsapatokról és intézményekről, amelyek valamilyen formában jubilálnak 1994-ben, 1995-ben vagy 1996-ban.

45 év

11. sz. Szent István cscs. , Caracas
35. sz. Szent Erzsébet lcscs., Caracas

40 év

6. sz. Gábor Áron cscs. , Garfield, NJ
7. sz. Erős Gusztáv cscs., New York
8. sz. Juliánusz barát cscs., Los Angeles
15. sz. Pannonia Sacra lcscs., Buenos Aires
23. sz. Szent László cscs., Montreal
37. sz. Szent Margit lcscs. , Montreal
38. sz. Rozgonyi Cicelle lcscs., Garfield
39. sz. Magyarok Nagyasszonya lcscs., Buenos Aires

30 év

- Sík Sándor Cserkészpark, Fillmore, NY
Teleki Pál Cserkészház, New Brunswick, NJ
19. sz. Hunyadi Mátyás cscs., Chicago, IL
46. sz. Bánffy Kata lcscs. , New York
51. sz. Munkácsy Mihály cscs. , Adelaide
58. sz. Toldi Miklós cscs., Buffalo
66. sz. Papp-Váry Eleménné lcscs., Sydney
67. sz. Országh Ilona lcscs. , München

25 év

43. sz. Losárdy Zsuzsanna lcscs., San Francisco, CA
77. sz. Béri Balogh Ádám cscs. , San Francisco , CA
Garfieldi Cserkészház, Garfield, NJ

10 év

75. sz. Sík Sándor cscs., Genf, Svájc

5 év

- Clevelandi Cserkészház, Cleveland, OH
12. sz. Benedek Elek cscs., San Fernandoi völgy, CA
16. sz. Arany János cscs., Pittsburgh, PA

Kívánom, hogy még sok sok évig végezzenek eredményes cserkészmunkát. Most már szó esett az 5, 25, 40 és 50 éves évfordulóról.

Egy 75 éves évfordulót is meg kell említsük. Idén ünnepli 75 éves születésnapját Bodnár Gábor b. Neki is gratulálunk és sok sok egészséggel és örömmel teli évet kívánunk.

Két éves programunk

Két éves programunk, 1995-re és 1996-ra tartalmazza: szabályaink felújítását, 50 éves külföldi működésünk ünneplését élményteljes és sikeres jubileumi táborok sorozatával, a Zrínyi nyelvművelő-Rover tábor rendszeresítését és mind a négy kontinensre való kiterjesztését. Szemléltető anyagok kiadása, elsősorban a leánycserkész-könyv második kötete és a forgatókönyv ötlettár, azaz a kerettörténet gyűjtemény megjelentetése. A fiú próbarendszer átdolgozása, a leány próbarendszerhez hasonló formában. Több és kimerítőbb törődés a cserkészszülőkkel. Kapjanak több információt, hogy hatékonyabban és jobban támogathassák a cserkészlet munkáját. A megkezdett csapatlátogatásokat fejezzük be. A pozitív és negatív tanulságok lemerése. Az észrevételek eljuttatása a csapatokhoz. A nagyobb gondok központi orvoslása. Helyi megfigyelések, nehézségek körzeti megoldása. Saját magamnak feladatként pedig kitűzöm, hogy meglátogassam a következő két évben azokat a világrészeket, ahol még nem jártam. Fontosnak tartom, hogy megismerjem a helyi vezetőket, a helyi viszonyokat, kérdéseket és személyes emberi

kapcsolaton keresztül tolmácsoljam Szövetségünk terveit.

Öt éves távlat

Hét fontos feladatot látok, amelyek megvitalása nagyon is sürgető.

1. Vizsgáljuk át, csiszoljuk őrsi gyűléseink módszereit. Foglalkozzunk őrsi összejöveleteink és a RÖR gyakorlatának fejlesztésével. Rendületlenül hiszek abban, amit BiPi a cserkészlet megalapításánál vallott, hogy gyerek vezesse a gyereket kis közösségekben. Ugyanakkor szorgalmazni kell a sikerhez fontos előkészületeket. Ehhez több segítséget kell nyújtani az őrsvezetőknek.

2. Erősebben hangsúlyozzuk, hogy fiatal vezetőink és mi idősebb vezetők is magunkévá tegyük a gondolatot: cserkészletünk életforma, hivatás, ami komoly elkötelezettséggel jár. Ez az életforma az ami hozzá segít, hogy lelki emberek és magyarok maradjunk az idegenben is. Ezen a téren lelkiismeret vizsgálatra szorulunk talán mindannyian.

3. Alaposabb tervek kidolgozása vár ránk már nem aktív vezetők foglalkoztatásához. Rover problémánk megoldása lehetne Szövetségünk cserkész kereszties hadjárata, amely sok magyar fiatal mentene meg a magyarság és cserkészlet számára.

Összegezve: a Rover korúak, a regős cserkész és a felnőtt cserkész foglalkoztatásával többet kell törödnünk. Úgy tűnik ma, cserkészletünkben nem adunk eleget a 16 éven felüli nem vezető cserkészeinknek.

4. Tovább kell munkálkodnunk a nyelvkészség fejlesztésén. Első pozitív lépésünk a nyelvművelő-Rover tábor kiszélesítése. Évközben a cserkészek kezébe kell juttatni olyan ügyes, tetszetős anyagot, amely magánszorgalomból ösztönzi nyelvfelkészítésre.

5. Hangsúlyozom a jellemnevelést. Ahhoz, hogy emberebb ember és magyarabb magyar legyen a cserkész, erősebb felkészülésre van szükség.

6. Gyakorlati cserkész tudományaink felújítása is sürgető szükségesség. A Magyar Vöröskereszt múlt évben kiadott elsősegély könyve segítségével felújíthatnánk a próbarendszerünk követelményeit. Ezt megtehetjük más szakterületen is.

7. Legutolsónak említem meg a számítógép bevezetését a cserkészletünkben. Elsősorban az adat tárolásra, az összefoglalásra hasz-

nos, de a mai világban a tájékoztatás egyik legkönnyebb és egyben legolcsóbb formája.

Tíz éves távlat

Tíz éves távlatban három fontos feladatot látok. Elsősorban szoros kapcsolat teremtése a külföld, az anyaország és az utódállamokban működő cserkészek között. Itt nem közös szövetségre célok, ami amúgy is lehetetlen, hanem az egymás mellett haladás erejét látom. Közös táborozások, a közös élmények építő erejéből szoros kapcsolatok kiépítése következik. A második nagy feladatunk cserkészletünk átirányítása a 21. századba. Fogalmazzuk meg a követelményeket. Mik a kihívások, mik a feladatok. Szövetségünk belső életét és tartalmát ezeknek megfelelően. Utolsósorban, fogalmazzuk meg, hogy a mai megváltozott magyar valóságban mi a hivatásunk. Ennek két fontos meghatározója van: felkészülés a mi külföldi szétszóródásunk kemény erőpróbájára és a Kárpát-medencében történt politikai változások adta új helyzet feladatainak megoldására. Milyen hézagok vannak a között amit tenni akarunk vagy szeretnénk megvalósítani, vagy amit képesek vagyunk tenni. Mik azok a feladatok, amik lehetetlenek és miért lehetetlenek. Hívásunkat, feladatunkat mint magyarok és cserkészek öntsük előbb valóságos képzetbe. Csak azután álljunk neki a kivitelezésnek.

Összefoglaló

Röviden összefoglalva: Külföldi magyar cserkészletünk legnagyobb részben erőteljes és reményteljes. Fontos feladataink: cserkészeink nyelv-készségének fejlesztése. A már létező színes, élményteljes munkatervünk fejlesztése. A szülők szorosabb bevonása munkánkba. Fontos, hogy ne csak múltunkat, ötven évünket ünnepeljük. Nézzünk bátran a jövőbe. Sokat meríték Teleki Pál életéből, beszédeiből. Két idézet kapott meg, amikor beszámolómról készültem. Az első: "A legtöbb ember csak pillanatnyi nehézségeket lát. Én azonban látok tíz évre, sőt évtizedekre előre is nehézségeket. Én előre aggódom a jövő nemzedék lelki tartalmért, előre aggódom a szükséges tárgyilagosságért és a közérdek szolgálatért az egyéni érdekekkel szemben". Mennyire igaza volt Telekinek. Mintha a mai magyar cserkészlet és a mai világ helyzetéről szólt volna nekünk. De ne legyünk

borúlátóak, mert Teleki mondta, hogy: "Sietnünk kell a magunk megerősödésével és erősebben kell összefognunk, keményebben dolgoznunk". Ebben hiszek. Először vizsgáljuk meg saját lelkünket, valljuk be hibáinkat és lépünk előre. Ekkor megerősödve, összefogva kemény munkával szolgáljuk a magyar ifjúságot, a magyar cserkészetet. Hiszem, hogy utódaink 50 év múlva, a 100 éves külföldi magyar cserkészetre megemlékezve azt mondják: eredményes munkát végeztek. Ne álmodozunk, ne tárgyaljuk, ne vitatkozzunk. Inkább fogjuk meg a munka végét és alkossunk. Munkálkodjunk együtt a magyar ifjúságért, a magyar jövőért.

Halottaink

Szeretnénk megemlékezni azokról a cserkészvezetőkről és támogatóinkról akik az utolsó két évben elhunytak.

dr. Némethy György cscst., a KMCSSZ elnöke

von Bálinth Imréné cscst., kiscserkészvezető, Buffalo

Bédy Lajos cscst., az ausztriai Wörgl városában és később Detroitban csapatparancsnok

Ferentzy Tibor, bőkezű támogatónk, a Nagytanács tagja, Toronto, Canada

dr. Gerencsér István cscst., piarista atya, a Sík Sándor Cserkészpark egyik alapítója

Nt. dr. Hefty László cscst., evangélikus lelkész, volt körzeti pk., Argentina

Kiss Mihály cst., Linz, Ausztria, a 80. Árpád csapat alapítója

dr. Morvay Péter regösvt., a magyar cserkészlet első nagy regöse, Magyarországon

Rottár Viktor cscst., az esseni csapatunk parancsnoka és az európai I. ker. pk. helyettese

Máter Tóth Erzsébet cst., az angolkisasszonyok rendjének tagja, Argentina

Weidlich Géza cscst., Ausztrália, a 71. Kandó Kálmán cscs. alapítója

Emléküket szeretettel őrizzünk. Nyugodjanak békében.

Lendvai-Lintner Imre
ügyvezető elnök

FŐTITKÁRI JELENTÉS

A Főtitkárság a külügyi, sajtó, tanügyi, jogi, és gazdasági osztályok munkáját koordinálta az általános adminisztratív és nyilvántartási feladatok ellátása mellett.

Külügyi tevékenységünk újabban két szintű. A nyolcvanas évek végéig Külföldi életünk első négy évtizedében hozzánk hasonló "menekültekkel" fűztük szorosra kapcsolatainkat. Ám az elmúlt öt évben az észtt, lett, ők is, mi is az újra "szabadabb" haza felé fordítottuk figyelmünket.

A nyugaton élő észtt rendszeresen otthon táboroznak észtt fiatalokkal. A lettek elsősorban az otthoni vezetőképzést indítják be. A lengyel helyzet nehezebb. Míg Budapest már öt éve újra tagja a világszövetségnek, ők mind máig "kerítésen kívül" állnak. A Gomulka időkben hamisan beindított vállaltalan cserkészlet okozta a bajt. Az oroszok boldogok mert a világ cserkészlet jelentős apparátussal támogatja az oroszföldi újjászűletést. (A szibériai Irkutszkban is van már cserkészközpont).

Nekünk magyaroknak e tekintetben is nagyobb feladat jutott mint a balti vagy a szláv népeknek. A Kárpát medence öt országában, igen nehéz helyzetben élő magyar cserkészlet számítanak segítségünkre.

Magyarország 1990. júniusa óta, ismét teljes jogú tagja a világ-cserkészletnek. Az elmúlt, hat év során többszáz tiszt, segéd tiszt képzésével siettünk segítségükre. Ám a több mint 400 csapathoz, ez messze nem elegendő. Az elmúlt novemberben általános tisztújítást tartott a Magyar Cserkészszövetség. Amikor az új elnököt, dr. Katona Tamást itt most körünkben üdvözölhetjük, abban reménykedünk, hogy közreműködésével felhőtlen testvéri kapcsolat alakulhat ki szervezetünk között.

A Felvidéken saját székház, cserkészpark, téltáborokhoz megfelelő tanya, a legnívósabb magyar mai cserkész újság, lelkes csapatok, jól működő körzetek az öt éves kitűnő szervező munka eredményei. A rendkívüli eredmények egyik titka, hogy a falu, a kisváros cserkészlete ez, ahol a magyarság mindenütt többségben és szoros nyelvi közösségben él. Örsvezető és segédtitkárságuk működik. Tisztképzésüket tavaly beindítottuk.

Kárpátalján Munkács központtal működik a magyar cserkészzet. Hatalmas értéke szervezetüknek, hogy elnökségük tagjai 25-35 év közöttiek. Legidősebb cserkészvezetőjük harmincöt éves. Lassan szervezkednek. A legalkalmasabb embereket válogatják maguk közé. Olyan egységes gondolkodású, vezetősű cserkészteret aligha találunk másutt. Őrsvezető és segédvezető-képzésük működik. Működésük alappillére: a Szentírás és a magyar kultúra

Erdélyben a közismert kezdeti nehézségek után, megalapozott cserkészteret találunk. Központjuk Sepsiszentgyörgy. Szerény lehetőségeik mellett fokozatosan biztosítják a cserkészteret szükséges intézményeket. 1994-ben 85 helységben közel négyezer cserkészük működött. Nagyobb városokban több egység tevékenykedik. Egyedül Kolozsvárt hét cserkészcsapatról tudunk. Őrsvezető és segédvezetőképzés beindult. A tisztihöz segítséget kérnek.

A Vajdaságban eleinte a háborús helyzet tette nehezzé életüket. Cserkészteretük Bánátnban kezdődött, majd Bácskában is tért nyert. Nagybecskerek környékén tíz csapatukról tudunk. Jelentős esemény volt 1994-ben a Kelébiai találkozó, amelyen számtalan cserkész és érdeklődő jelent meg. Ez alkalommal képezték a Vajdaságban először őrsvezetőket. Majd közvetlenül utána három váltásban több mint 200 cserkészt táboroztattak.

Sugárzó lelkesedésük, meghatározó igyekezetük ellenére a "határon túli" területek magyar cserkészteret új Jalta előtt áll. A Világcserkészteret úgy tűnik irány-változtatásra készül. A fiú illetve leánycserkész világközpontok közös európai irodát létesítettek Brüsszelben. A csúcsszerv hangadója egy francia cserkészvezető, aki a hét évtized előtti párizsi békék Clemenceau által diktált, kisebbség-ellenes magatartást próbálja érvényesíteni.

Sajtóosztályunk valamennyi jelentősebb eseményünkről részletes tájékoztatást adott az elmúlt két évben a nyugati újságoknak. Központi lapjaink a *Magyar Cserkész*, a *Vezetők Lapja* évente kétszer, összesen négy ízben jelennek meg. Jellemző és reményt keltő, ha meggondoljuk, Magyar Cserkészteret Jerseyben szerkesztik a *Vezetők Lapját* Budapesten írják és a szlovákiai magyar cserkészek nyomják. A magyar cserkés-

zet nemcsak szavakban, de tettekben is megvalósítja 15 millió magyar lelki közösségét, együttműködését.

Szeretnénk a fiatalokat intenzívebben írára-olvasásra csalogatni. Hogyan érhetnénk el? Írjunk ki pályázatokat a csapat történetének megírására. A dolgozatok magukba foglalják az "ősidőket" is. Az utolsó években vagyunk, hogy ilyen interjúkat szalagra vehessünk... Hasonló ez Bartók és Kodály század-elei nagy népdal mentéséhez. De hasonlíthatjuk mostani fiatal történeteseink munkájához is, akik a kommunizmus igaz történetét kutatva - hiteles okmányok hiányában - a még életben lévő szemtanúk visszaemlékezéseiből állítják össze az 56-os forradalom, vagy például a "kulák üldözés" valójában parasztirtás korát.

Különös értéket jelentenek az elmúlt időkben készült csapatújságok: Üde és vidám a kiscserkészeknek szánt Légy Résen, a New Yorki Bánffy Kata csapat kiadványa. Dicséret illeti a 34. sz. Zrínyi Ilonák Táború c. időszakos lapját. Mindenképpen említést érdemel a Sao Paulói cserkészteret a 64-es Zrínyi Péter csapat lapja. Azért figyelemre méltó, mert megkísérli áthidalni a nemzedéki szakadékokat is.

Tanfelügyelőnk a töle megszokott pontossággal az elmúlt negyven év magyarságtudományi vizsgáit dolgozta fel. A rendkívül érdekes statisztikából kiderül, hogy a leány vizsgázók enyhe többségben vannak. Összesen 2304 jelölt vizsgázott a négy évtized során. Legtöbbször történelemből mintegy 1028-an, földrajzból 929-en, irodalomból 333-a. Az elmúlt évben -1995-ben -, 64-en tették le a magasabb vezetői fokozatokhoz megkívánt "cserkészterettséget".

Újabban mind erősebben terheli cserkészvezetőinket a magyar iskolák egyre csökkenő száma. Húsz évvel ezelőtt 84 hétvégi iskolát tartottunk számon szerte a világon. Ma már a fele sem működik. Ausztrália, Kanada - tekintve, hogy ott az állam jelentős mértékben támogatja az "ethnic" nyelv oktatást - viszonylag kedvezőbb helyzetben van. Ám az USA-ban és Dél-Amerikában, ami iskola még működik jórészt csapataink tartják fenn, vagy egyébként is cserkészteret támogatásával létezhet.

Általánosan ismert nagy gond a külföldi magyar papság ijesztően lecsökkent létszá-

ma. A szerzetesi előjárók hazahívták rendtagjaikat. A világi papság kiöregedett, nyugdíjba ment. Az egyházközségek feloszlottak vagy pap nélkül tengődnek. Több társadalom kutató azonban arra figyelt fel, hogy főként azok plébániák, gyülekezetek élnek még ma is, ahol a templomot és a cserkészte között szoros kapcsolat fűzi össze.

Gazdasági jelentésünk számadatai nem mutatnak jelentősebb eltérést az elmúlt évektől. A társadalom - kéréseink nyomán - 30.000 dollárt meghaladó összeggel támogatta törekvéseinket. Saját erőből: tagdíjakból, a cserkészbolt árú-forgalmából, saját tőnk terjesztéséből, konferenciák, vezetőképzők, akadályversenyek díjaiból, tehát saját munkánkból az előbbi összeg háromszorosát 91.000 \$-t vettünk be. Kiadásaink: park üzemeltetés, Cs.bolt működtetés, adminisztráció, segélyezések 122.000 \$-t tettek ki.

Csapataink helyi saját vagyona: készpénz, takarékbetét, ingóságok, felszerelés megközelíti a 700.000 dollárt. Alapítványi vagyonunk az elmúlt hat évben folyamatosan csökkent. Oka közismert: több mint egynegyed millió dollárral támogattuk a Kárpát-medence cserkészete ujjíását. További jelentős anyagi változást a NY-i magyar ház egyharmadának megvásárlása okozott. Ezzel, azonban az oly régen vajúdo NY. környéki cserkészotthon kérdését rendeztük.

Központi osztályaink vezetőinek, Benedekné Marika, Cseh Tibor, Fischer Viktor, Mészárosné dr.Vareska Andrea és Pándi György cserkész- testvéreinknek, mélyen a szívből jövő köszönetet mondok mindenkor készséges közreműködésükért.

Az adminisztratív beszámoló első fejezetét ügyvezető elnökünk kitűnő beszámolójából hallottuk. Annak különleges színes része a Magyarországon tartózkodó külföldi magyar cserkész kolónia. Meglepő, a Budapesten vagy vidéken munkát vállaló "hazatért" cserkészek magas száma. Legtöbbjük az USA vagy Kanada befektető vagy szolgáltató cégeit, segélyszervezeteit képviseli.

Központunk általános feladatai: a naponta érkező posta és az elektromos üzenetek szétosztása az illetékes hivatalokhoz, ügyn-

tézökhöz. Épp úgy a szükséges adatok kikeresése és eljuttatása tisztviselőinkhez és más érdeklődökhöz. Sajtó figyelőszolgálat terén, a cserkészetről megjelent cikkek gyűjtése, tárolása. Az érdekelt osztályok tájékoztatása. Sajtótájékoztatónk szétküldése, MCS. VL postázása. (Ez mostanában összesen évi 25-30.000 levél, csomag, tömegküldemény gondozását jelenti). Az adóhivatal által követelt és szigorúan ellenőrzött gazdasági ügyvezetés lebonyolítása. Adományok bankolása. A postán érkezett adományok nyugtázása. Vezetőtisztek, osztályvezetők kiadványainak postázása, továbbítása.

Az Encyclopédia Hungarica szerkesztősege rendkívüli jelentőséget tulajdonítva a cserkészlet külföldi szolgálatainak, bekérte minden volt vagy ma is működő csapatunk és néhány vezetőnk adatait. A cserkészletet ismertető anyag méltó beszámolója lesz külföldi, hazai cserkészletünknek. A központi munkatársak kutatómunkája mellett, az adatszolgáltatás sikere elsősorban dr. Némethy György néhai elnökünk érdeme.

Film Archivum létesítése elodázhatatlan kötelességünké vált az elmúlt két esztendőben. Mintegy 47 jelentős külföldi cserkész eseményt, tábor, konferenciát, tisztgyűlést örökít meg, a gondosan besorolt gyűjtemény. Nemcsak szövetségi rendezvények, de a csapatok, kerületek meglévő anyagát is beépítettük. Benne vannak a két világháború közötti idők nagy eseményei: A Birkenhead-i magyar jamboree csapat és a gödöllői jamboree filmje is. A jubileumi tábor kiállítási termében folyamatos vetítéssel mutatjuk be külföldi cserkészletünk múltját.

Az összesen harminc, egy órás, kitűnő minőségű tekercsről katalógus készült. Ki-kik megvásárolhatja az öt érdeklő videókat. A csapatok számára kitűnő szórakoztatást biztosít a régi idők felelevenítése évközi ünnepeken, bemutatókon. A szerkesztés Kogler Géza cst. körültekintő és áldozatos munkáját dicséri.

Levéltárunk biztonságos, szakszerű kezelését, feldolgozását és megőrzését a Szegedi Móra Ferenc Múzeum vállalta. A válogatott anyag átadása a központban szükséges másolatok megtartásával történt. A komoly hozzáértést kívánó munkálatokat Marosvári Attila

muzeológus végezte. Ő vette a bátorságot még a Kádár időkben, hogy a cserkészetről valóságos képet adjon, egy a Szegedi múzeumban megrendezett kiállítás keretében.

Nyomtatvány és fénykép gyűjteményünkben a Lăkítelki Múzeum kérésére alapos válogatás folyik. Megkeresésük alapján igyekszünk rendelkezésükre bocsátani egy, a cserkészlet jelentőségére rámutató gyűjteményt. Szándékunk továbbá az említett anyagot, külföldön megjelent könyveinkkel, újságainkkal, sajtótájékoztatóinkkal kiegészíteni.

Sajtó gyűjteményünk: A külföldi magyar lapokban megjelent, közel 15.000, cserkész témájú cikk tekintetében jelentem: A negyvenes évek végétől a 60-as évek végéig megjelent írások, beszámolók állapota katasztrofális. Az ötvenév előtti, háborús évek primitív, elsárgult, töredező papír anyaga már konzer-

válthatatlan. Megmentésre mikrofilm lenne a megoldás. Anyagiak híján, sajnos csupán fénymásolással végezhetjük az átmentést.

Bodnár Gábor

A SZÁMVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG JELENTÉSE

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség Gazdasági Osztályának könyveit megvizsgáltuk és rendben lévőknek találtuk. A tapasztaltak alapján javasoljuk a Gazdasági Osztály számára a felmentvény megadását.

Együttal elismerésünket fejezzük ki a gondos ügyvezetésért a Gazdasági Osztály vezetőjének és minden munkatársának, akiknek szorgalma lehetővé tette anyagi ügyeink példás lebonyolítását.

Garfield 1995. április 2-án

Pénzes József, dr. Bertalan Imre

A JÓ CSALÁD FŐBB JELLEMZŐI

A VL 80. számában megkezdett cikk folytatása

4. A jó család tagjai bizalommal vannak egymás iránt. Hogy valaki felnőtt korában képes-e igazán bízni másokban, az nagyrészt élete első hónapjaiban dől el, amikor az újszülött megtapasztalja, bízhat-e szüleiben vagy valakiben, aki gondját viseli), vagy sem. A családon belüli bizalom kérdését a következő elemekre bonthatjuk le:

A férj és feleség teljesen megbíznak egymásban. Egymás iránti házastársi hűségüket soha meg nem kérdőjelezzik, mivel arra soha egyik sem ad okot a legkisebb mértékben sem. De nem keresnek személyes kiteljesedés-pótlékot munkában vagy hobbiiban sem.

A gyerekek fokozatosan egyre nagyobb felelősséget kapnak, hogy bizalmat érdemelhessenek ki. A bizalom megsértése vonjon maga után kellemetlen következményeket, más szóval büntetést.

A család tagjai nem zsarolják egymást bizalom alapján. Gyerekek gyakran kérdik szüleiktől, ha nem kapnak valamire engedélyt: "Hát nem bízol bennem?" Erre a legjobb válasz az ellenkérdés: "Talán te nem bízol bennem, hogy azt hiszed, nem szeretlek?"

A család tagjai nem sértik meg a bizalmat családi titkok elárulásával. Szülők nem aláz-

zák meg gyermekeiket, gyerekek testvéreiket zavarba hozó részletek kitergetésével.

A megsértett bizalom orvosolható. A jó család mindig meg tud bocsátani. Szülők ne adják fel a küzdelmet egymásért vagy gyermekeikért; amíg nem adjuk fel a harcot, mindig van remény. A megbocsátott hiba pedig legyen egyszer s mindenkorra elfeledve; ne hozzunk fel hónapokkal vagy évekkel később régi sérelmeket.

5. Az egészséges család szívesen tölti idejét együtt. Az utóbbi években a pszichoterápia berkein belül elterjedt a család-stressz kifejezés, s ez azokra az esetekre vonatkozik, amikor nem egy-egy személy, hanem az egész család szenved a túlterheltség tüneteitől. Manapság nemcsak Amerikában, hanem világszerte divatos az ún. "fast folk family", a mindig siető család. Ilyen családokban valamennyi családtag minden napja be van osztva az utolsó percig, szaladnak az egyik elfoglaltságról a másikra, és naponta csak néhány percre látják egymást, általában a rohanó nap legvégén, amikor már olyan fáradtak, hogy csak az ágyra tudnak gondolni. Sokan úgy gondolják, hogy ez a hajsztolt iram a siker és érvényesülés egyetlen módja. Pedig ha nincs

a családnak együtt eltöltött ideje, szükségképp arra sincs mód, hogy a jó család többi jellemvonását elsajátítsák, gyakorolják. Az időhiány tehát az egészséges család kialakulásának legnagyobb ellensége és akadályja. A jó család nem a mindig szaladó család, hanem a minél több időt együtt töltő család.

Kalkuttai Teréz anya mondta egyszer: "Azért felfordult ma a világ, és azért van olyan sok szenvedés, mert olyan kevés a szeretet az otthonokban és a családi életben. Nincs időnk gyermekeink számára, nincs időnk egymás számára, nincs időnk, hogy élvezzük egymást."

Az egészséges család igényli a közösen töltött játékidőt, s ezért képes is büntudat nélkül játszani. De nem elég várni, hogy egyszer mindenkinek szabad ideje legyen: ez magától sosem fog megtörténni. Előre kell betervezni a hetenkénti vagy kéthetenkénti családi szabad időre pl. családi kirándulást a szabadba vagy labdajátékot vagy múzeumlátogatást. Így alig várják a tervezett eseményt, és amikor végre eljön, azt igazán tudják is élvezni.

De nem kell a családnak minden szabad idejét együtt tölteni. Mindenkinek szüksége van egyedül eltöltött időre is. Meg kell találni az egyensúlyt. Jó norma, ha a család hetenként egyszer játszik, szórakozik együtt.

A család felismeri a rá nehezedő stressz szintjét. Életünk iramát egyrészt a társadalom, a munkahely, az iskola szabja meg, másrészt mi magunk. Csak úgy tudjuk korlátozni a bennünket terhelő stressz színvonalát, ha van erőnk korlátozni tevékenységeink mennyiségét. El kell fogadnunk a tényt, hogy nem vagyunk "Superman"-ek, és nem tudjuk megtenni mindazt, amit szeretnénk. Egyes tevékenységekről le kell mondanunk. A jó család megérzi, mikor jött el az ilyen lemondás ideje, és van bátorsága megtenni a lépést.

A jó család számára a játék ideje nem jelent szükségképpen pénzbeli kiadást. Kisebb jövedelmű családok általában találmányosabbak a családi közös játékidő kellemes eltöltésére, mint gazdag családok. Nem kell sok pénz ahhoz, hogy a család igazán jól érezze magát. A családi felüdülés meg hasznos is lehet a család számára: évi nagytakarítást vagy festést vagy kerti munkát is lehet családi alapon úgy megszervezni, hogy ez mindenki számára élvezetes legyen. Legyünk leleményesek: tudjon a család úgy találni

kikapcsolódást, hogy ne ürüljön ki tőle a családi pénztárca.

Az egészséges családban van humorérzék. Egyre több a bizonyíték arra, hogy a humornak és nevetésnek gyógyító hatása van. Emberek, akik tudnak nevetni, kevesebbet szenvednek a stressztől. A jó nevetés feloldja a feszültséget. A jó család tud nevetni saját magán, mert nem veszi magát halálos komolyan. Nevetni jó, de sose nevéssünk mások kárára, nevetségessé téve valakit.

Ne engedjük meg, hogy a munka vagy más tevékenység rendszeresen megghiúsítsa a család együtt töltött idejét. Néhány éve a Fehér Ház családi Konferenciája statisztikát idézett, mely szerint férfiak ma kétszer annyi időt töltenek gyermekekkel, mint húsz évvel ezelőtt - ez napi hat perc helyett tizenkét percet jelent. Ez a "jóhír"-ként közölt szomorú statisztika jellemző rohanó korunkra: a szülők számára - elsősorban az apa, de egyre inkább az anya számára is - a munkahely olyan lekötöttséget jelent, hogy alig marad idejük a családra. Egy másik statisztika kimutatja, hogy egy tizenhárom éves gyerek általánosan hét és fél percet tölt hetenként az apjával egyedül.

Minden munkakörben vannak különösen hajszás időszakok. Ilyenkor a család különösen is gyámolítsa a családtagot, akinek éppen túlórázni vagy hajrázni kell. Fokozottabb mértékben fejezzék ki szeretetüket az illető családtag iránt, ne terheljék családi problémákkal, és végezzék el helyette a háztartás körüli munkákat.

De normális körülmények között a család ne tegye magáévá az elvet, hogy mindig a munkáé az elsőség. A munka fontos, de az elsőség a családé. Hogy szeressük gyermekeinket, ha nem is ismerjük őket? Csak azt tudjuk szeretni, akit ismerünk, de ahhoz, hogy megismerjünk valakit, hosszú együtt töltött időre van szükség. Meg kell találnunk a helyes egyensúlyt időnk elosztásában. Ez nem könnyű feladat, de van olyan ember, aki állást változtat, vagy alacsonyabb beosztást fogad el, csak hogy a helyes egyensúly a munka és a család között helyreálljon.

Az egészséges család nem engedi, hogy két vagy több klikkre szakadjon. Az egyetlen különleges, intim kapcsolat a két szülő szerelme egymás iránt, és a gyermekek ezt természetesnek veszik. Ha ez az intim kapcsolat nincs meg vagy nem elég szoros, az egyik

szülő gyakran valamelyik gyerekéhez fordul szövetségért, közelebbi barátságért, és már meg is van a család szétesése. Előfordul az is, hogy a szülők egymás szövetségesei lesznek gyermekeik ellen, a gyerekek szüleik ellen. Az ilyen klikk-kapcsolatok károsak mind azok számára, akik bele vannak vonva, mind azok számára, akik ki vannak zárva belőle.

Helytelenül közeli kapcsolat állhat fenn az egyik házastárs és szülei között. Házastársának fontosabbnak kell lennie a férj vagy feleség számára, mint saját szüleinek. Másutt az anya vonhatja maga köré a gyerekeket a mindig munkahelyen dolgozó apa kizárásával. Az is megtörténhet, hogy egy gyermeket mind a szülők, mind a testvérek kicsit elhanyagolnak, alig töltenek vele időt, és magányra ítélik. Kevésbe veszélyes hasonló korú testvérek közeli barátsága egymással, mert az általában csak közös játékokra vagy hobbira korlátozódik, ami természetes közös érdeklődés.

6. Az egészséges család megosztja a felelőséget. A gyermeket kicsi korától kezdve nevelni kell felelősségvállalásra és annak, amiért felelős, pontos elvégzésére. Ha már mint fiatal gyerekekre felelőséget lehet bízni, csak akkor lesz belőle felelősségteljes felnőtt. A születésekor mindenben szüleitől függő gyermeket úgy lehet függetlenségre nevelni, hogy fokozatosan egyre nagyobb felelőséget bízunk rá. Felelősségérzet az emberben abból a meggyőződésből születik, hogy mások bízhatnak benne, tisztelik őt, és hogy az emberek egymásra vannak utalva. Gyerek (akárcsak a felnőtt) általában azt adja, amit várnak tőle; ha megbízhatnak benne, akkor megbízható. A jó családot arról is fel lehet ismerni, hogy a szülők többet bízhatnak a gyerekekre, és a gyerekek többet vállalnak magukra.

Szoros kapcsolat van az önbecsülés és a felelősségérzet között. Ezt a kapcsolatot meg lehet figyelni olyan sikeres embereknél, akik 20-30 éves eredményes karrier után hirtelen elvesztik állásukat: egyszerre értéktelenné, semminek érzik magukat. Ugyanígy, ha a gyerekek nincs sikerélménye, tapasztalata, hogy képes a rábízott feladatokat elvégezni, nem tudja saját magát igazán becsülni. ezért kell egyre komolyabb feladatokkal és felelősséggel megbízni. Munkára, felelősségérzetre tanítani a gyereket a szülők kötelessége, nem

az iskoláé. De fontos, hogy magának a szülőnek legyen önbecsülése. Ha egyik házastárs nem engedi a másiknak, hogy az bármiben is döntsön, pénzt adjon ki, önálló véleménye legyen, akkor az a másik szülő sohasem lehet gyermekei számára a felelősségvállalás és önállóság példája, amit követhetnének. Így lesznek egy akarnok szülők határozatlan, döntésre képtelen gyerekei.

Felelősségérzet többet jelent, mint segíteni a ház körüli munkákban. Igen, a ház körüli feladatok meg az iskolai munka komoly része a gyerek felelősségének, de nem merül ki abban. A felelősség nemcsak időt és fáradságot igényel, hanem figyelmet is valamennyi családtagra. Az igazán jólnevelt gyerek olyankor, amikor szülőt vagy testvért rosszkedvűnek lát, felelősnek érzi magát, hogy valami figyelmességgel felvidítsa a deprimált családtagot. Helytelen, ha a vigasztalást az anya és feleség egyedüli feladatának tekinti a család. A család boldogságáért bizonyos fókig minden családtag felelős. Ugyanakkor senkinek sincs joga a maga rossz kedvét rákényszeríteni a többiekre.

A jó család a gyermek erejéhez és képességéhez szabja a felelőséget. A felelősség tudat nem olyan valami, amit a maga egészében át lehetne adni. Mindegyikünknek növekednie kell a felelősségérzetben. Az okos szülő nem tesz nagyobb felelőséget gyermeke vállára, mint amennyit az viselni képes. Hasonlóképpen csak annyi szabadságot is ad neki, amennyivel az felelősségteljesen élni tud.

Iskolás gyerekek elsőrendű felelőssége iskolai munkájuk lelkiismeretes végzése. A szülőknek pontosan kell tudni, mennyi ellenőrzésre és segítségre van a gyereküknek szüksége ahhoz, hogy másnap csakugyan fel legyen készülve. Van gyerek, aki teljesen önállóan naponta pontosan elvégzi a munkáját, de van halogató gyerek, aki az utolsó pillanatra halasztja a munkát és kifut az időből.

A jó munkát, bármilyen sikeres teljesítményt el kell ismerni. Jó szülők minden jól végzett munkát észrevesznek, és a legteljesebb mértékben elismernek. Dicsérnek, jutalmaznak, kifejezik hálájukat és büszkeségüket. A teljesítményt dicsérik, legyen az akármilyen csekély is, nem a tökéletlenséget bírálják. Az elismerés adja a gyermeknek az önbecsülést, az érzést, hogy ő valaki, annak tudatát, hogy szülei törődnek vele és szeretik.

A jó család hagyja, hogy a gyerek viselje felelőtlenségének következményeit. A kényeztetés nem szeretet. Ne takargassák a szülők gyerekük hanyagságát. Ha az nem érzi "saját bőrén" felelőtlensége következményeit, sosem vonja le belőlük a tanulságot, és sosem lesz belőle felelősségteljes felnőtt. S ha nem tanul kis nemtörődömségek fájdalmas folyományaiból, akkor felnőtt korában nagyfokú felelőtlenségének esetleg olyan végzetes következményeit kell elszenvednie, mint autószerencsétlenség vagy válás vagy börtön.

7. A jó család engedi a gyermekben kibontakozni a személyiséget. A házasság közösség, amelyben két ember emberpárrá válik úgy, hogy ugyanakkor mindkettő megőrzi a maga egyéniségét. Szülőnek lenni annyit jelent, mint a mindenben függő csecsemőt saját lábán megállni tudó személlyé felnevelni úgy, hogy az képes legyen elhagyni otthonát, és önálló életet kezdeni. Mindkét meghatározás folyamatot tételez fel, kettős növekedés, érés folyamatát egyrészt az önállóság, másrészt a magát egy másik személynek egészen lekötözni képes személyiség felé. A harmonikus növekedéshez fegyelemre van szükség, olyan fegyelemre, amely belső tartás, nem kívülről rákényszerített viselkedés. A fegyelem nem azonos a fegyelmezással. Az igazi fegyelem belülről fakad, a fegyelmezés külső nyomás kifejtése. Talán hiányolják egyes olvasóink, hogy az egészséges családról szólva eddig nem beszéltünk kifejezetten házi, belső fegyelemről. Ennek a látszólagos hiánynak az az oka, hogy az olyan családban, amelyben megvannak a tárgyalt jótulajdonosságok, mint a bizalom, kölcsönös tisztelet, igenlés, támogatás, a belső fegyelem önmagától kialakul, és nincs szükség sok külső fegyelmezésre. S ahol megvan ez a belső fegyelem, ott lehetnek a szülők engedékenyek, mert tudják, hogy a gyerekek nem fognak velük visszaélni. Más az engedékenység, és más az elnézés. Engedékeny szülők engedik gyermekeiket felnőni, elnéző szülők elnézik az önzést, az éretlenséget mindenfajta megnyilvánulását. Míg az engedékeny szülők családjában vannak korlátok és szabályok, van rend, elnéző szülők családjában csak korlátok nélküli szabadság van és rendetlenség.

Egészséges a család, ha megengedi a gyerekeknek, hogy minden életkorban saját maguk legyenek, ne pedig valami kívülről rájuk erőszakolt személyiség. Ehhez meg kell adni nekik a jogot, hogy magukban lehessenek, hogy különbözhesse a többitől, hogy változhassanak, érhesse. A gyermek növekedése a fokozatos függetlenedés folyamata. A szülőknek segíteni kell gyermeküknek, hogy ez a folyamat megfelelő mederben haladjon, ne pedig megállítani próbálják a folyamatot, mert az szükségképpen robbanás-hoz vezet.

A szülők nem félnek a tizenévektől és a fokozatos elszakadástól. Népszerű mondás Amerikában, hogy minden gyereket tizenhárom éves korában be kellene zárni egy szekrénybe, és ott tartani húszéves koráig. Se a szülők, se a társadalom nem szereti a kamaszokat. Pedig a tizenévek, a felnőtté válás éve a legnehezebbek a leány vagy fiú életében. elfordulásukkal a szülői ház és a társadalom csak még nehezebbé teszik ezt a folyamatot, és nem marad más, akihez a fiatal forduljon, mint a többi kamasz. Miért ez a félelem? A kamaszok nagyon kedvesek tudnak lenni: tele vannak lelkesedéssel, tüzzel, humorral, életkedvvel. Üres lenne a ház nélkülük. Nagyszerű látvány, vissza nem térő kaland a felnőtt vonásokat kibontakozni látni a fiatal személyiségében.

Az egészséges család nem fogadja el a mítoszt, hogy a kamaszkor nyomorúságos kríziskorszak a család számára. Izgalommal, büszkeséggel és tisztelettel nézi, hogyan alakul át a gyermek felnőtté. A családi élet lényeges része ezek az évek; ezzel kezdődik meg az elszakadási folyamat a gyerek és a szülői ház között. A testi, lelki, érzelmi növekedéssel párhuzamosan változik a fiú vagy leány szülőkhöz való viszonya is. Ezt a változást ne értelmezzük távolodásnak. A tekintélyre, óvársra, gondozásra alapozott kapcsolatot fokozatosan átalakul baráti viszonyra.

Ha kamasz van a családban, a szülők által felállított szabályok helyett közösen átbeszélt és elfogadott szabályok irányítsák a mindennapi életet. Kisebb gyerekeknek szükségük van a szülői tekintély által megszabott házi szabályokra. A kamasz lázad ezek ellen: érettebb ésszel joggal elvárja, hogy neki is legyen beleszólása a házirendbe. Nem a terhek megosztása ellen lázad: a tizenévesnek igen érzékeny igazságérzete van, és nem

akarja kivonni magát a terhek viselése alól. De nem tudja elviselni, hogy a feje felett döntsének az ő megkérdezése nélkül.

A szülő tiszteletben tartja a tizenévesek életterét: pillanatnyi divatát, barátait, az otthonon belüli saját területet, egyedül töltött idejét:

*divat: szabja meg a szülő a jóízű mércéjét és a pénzbeli kiadás határait tizenéves gyerekének, de azon belül engedje őt "hódolni" a pillanatnyi divathóbortnak, mert ez fontos számára: ez a kortársaihoz tartozás jelképe;

*barátok: ügyelni kell, hogy rossz társaságba ne kerüljön a kamasz gyerek, de ha alap-

vetően jók a barátok, engedjük, hogy társaságukban töltse idejét, ne legyünk féltékenyek a gyerek barátaira;

*szoba, íróasztal: mindenkinek szüksége van személyes területre, amely szent, és amelyben senkinek sincs joga turkálni, meg a szülőnek sem, hacsak rendkívüli ok nincs rá (pl. kábítószer-rejtegetés gyanúja);

*magány: életünkben egyedül töltött és másokkal megosztott idők váltják egymást. Mindkettőre szükség van; azok a gyerek növekedésének is lényeges részei.

Leloczky Dónát
Távlatok

CSERKÉSZET A CSALÁDI KRÍZISEK KORÁBAN

A cserkésztszti konferencián elhangzott előadásom az elvált szülők gyermekeinek lélektanáról szólt. A hozzászólások alapján azt vettem észre, hogy sok vezető érezte és tapasztalta, hogy a reá bízott gyermekek közül többen vannak krízishelyzetben. Mint vezetők, meg kell jobban ismernünk ezeknek a gyermekeknek a helyzetét az által tudjuk őket jobban megérteni és talán meghallgatni.

Ez nem egy könnyű téma. Mivel minden gyermek egyén és nehéz általánosságokban beszélni. Mindenesetre, sok tanulmány alapján lehet egy átlag képet festeni, természetesen nem vonatkozik minden esetre, talán egyre sem. Minden gyermek helyzete egyéni. Meg kell őket mind külön-külön ismerni.

A családrendszer feladatai:

A család elsődleges szerepe, hogy támaszt és egyensúlyt nyújtson felnőtteknek és gyermeknek egyaránt. Milyen az egészséges család? Egyértelmű választ adni képtelenség, mégis körvonalazhatjuk tanulmányok alapján:

1. A generációk a családon belül jól elkülönülnek, határaik élesek.

2. Az elvárások és az érzékelések reálisak egymás között és a gyerekek iránt.

3. Az érzelmek melegsége nyilvánvaló módon jut kifejezésre a szülők, gyerekek és egymás között, ápolják a kapcsolatot egymás között.

4. A kommunikáció nyílt, becsületes, tiszta, a mások problémáira odafigyelnek és törődnek velük.

5. Reális, gondoskodó, egyenrangú kapcsolat van a szülők, nagyszülők, és a gyerekek között.

6. A családi légkör kiegyensúlyozott.

7. Az Isten szerepe fontos, vallásos elvek szövik át családtagok életét és a vallásgyakorlat része a családi életüknek.

A szakemberek színes képet festenek a család feladatairól. Leegyszerűsítve: a család szerepe megteremteni és fenntartani a családtagok helyes és teljes egyensúlyát. Gyermekek egyensúlyának elsődleges alapja a szülők egyensúlya.

Érdeemes újra elolvasni a legutóbbi *Vezetők Lapjában* megjelent cikket az ezzel kapcsolatos témáról "A Házasság és Család".

A család krízishelyzetben:

Teleki Béla szerint a modern család krízise a századforduló óta fokozódik melynek három jele van [1]:

1. Zsugorodnak a családok. Jobbik esetben sejtcsaládokká lesznek: egy-két szülő, egy-két gyermekkel. A zsugorodás a családtagok számának csökkenésében mutatkozik. Azonban érzelmileg is egyre gyakrabban elzárttá, elvtelenné, támasznélkülivé és bizonytalanná válik a család. Másrészt társadalmunk szélsőségesen anyagi. Bár szívesen

hangsúlyozzuk, hogy a családjainkban a szimpátia uralkodik, a gyermekek mégis elhanyagoltak: keveset foglalkoznak velük a szülők. Amikor a gyermek érzelmi kapcsolatra vágyik, néha rideg elutasítást kap: menj játszani! Nézd a tévét! Sőt fizikai és pszichikai bántalmazásban is részesülhet. A magcsaládok sajátos nehézsége a túlterheltség. Mivel a családtagok száma kevés, a terheket nincs kivel megosztani, azok teljes súlyukkal nehezednek néhány ember vállára. A túlterheltség azután konfliktus helyzetet: állandó idegeskedést, vitákat eredményezhet. A családok kisebbek, elzártabbak, idegesebbek, gyökértelenebbek és szétforgácsolódtabbak.

2. Szaporodnak az ún. "kagylóházasság"-ok. Az ilyen házasság érzelmileg üres. Nem az érzelmi egymásrahangeltség tartja össze a családtagokat, hanem csak a házasság héja, kerete. A jelenség hajszálygyökerei: kevés az együtt töltött idő, hiányzik a közös tevékenység: munka, ünneplés, szórakozás.

3. A válás a harmadik elrettentő tünet. Az 1950-es évek óta egyre jobban emelkedik a csonka családokban élő gyermekek száma, akiknek elváltak a szülei. A válásokat évente több mint 1 millió gyermek szenvedti az USA-ban egyedül, ahol statisztikák szerint, a legmagasabb minden nyugati országok között. 1975-ben az USA-ban 4.9 válás volt minden 1,000 emberre: 1990-ben 4.7. 1990-ben 2.4 millió házasságot kötöttek és 1.2 millió házasságot bontottak fel. Minden két házasságra amit kötöttek, egy szakadt meg [2]. A statisztikát, akárhogy is nézzük, nem kedvezőek gyermekeinkre nézve.

Ritka amikor a szülők egyszerűen elhidegülnek egymástól és békésen elválnak. Többnyire heves veszekedés és érzelmi és indulati viharok huzamosabb időszaka után a válással fejeződik be a türelmetlen helyzet. A válást megelőző krízissel és konfliktussal teli időszaka a legnehezebb a gyermekeknek elviselni és átvészelni. A válás előtti időkben viszálykodó, ellenségeskedő, egymást gátlás nélkül becsmérő, sőt testileg is bántalmazó házastársak komoly sérüléseket okoznak gyermekükben. A gyermekek súlyos meg rázkódtatásokon, érzelmi konfliktusokon esnek át [3].

Iskoláskorban és serdülőkorban azért kritikusak az ilyen traumák, mert a gyermekben már kialakult az érzelmi azonosulás mindkét

szülővel, morális tekintélyük, a gyermek erkölcsi norma-rendszerének bázisa megalapozódott. Az egymástól elhidegült házastársak viszálykodását átélve a gyermek érzelmi világában valóságos katasztrófák zajlanak le. Szülei iránti bizalma és szeretete haraggá, indulatos féltékenységgé, megbántottsággá válik. Majd ismét feltámad ragaszkodása az egyik vagy másik vagy váltakozva mindkét szülője iránt. Kétségbeesetten igyekszik újra szeretni őket, töpreng életükön, az előtte ismeretlen összefüggéseken és magyarázatokon. Hol az egyiknek, hol a másiknak ad igazat, vergődik közöttük, ide-oda pártol [4].

Érzelmi igénybevétele, a titkolt családi élmények annyira megterhelik, hogy dekoncentrálttá, minden egyéb iránt érdektelenné válik. De más is történik [5]:

1. Mélyen depresszióssá válik. Elveszíti élet- és munkakedvét.

2. Bizalma megrendül a szüleiben, mint biztonságot, védelmet nyújtó pillérekben, szorongóra, támaszt vesztetté válik.

3. Elkerülhetetlen önbecsülésének csökkenése is. A gyermek tiszteletlen magatartása, fokozódó hanyagsága, felelőtlenége, ambícióinak csökkenése, érdeklődésének beszűkülése miatt panaszkodnak, az iskolában a gyermek bizonyítványa egyre romlik.

4. A fentiek sok esetben "reaktív depresszió" tüneteinek bizonyulnak.

5. Maga a válás a gyermek lelkében súlyos krízist idéz elő. Normális körülmények között a két szülő a gyermek számára olyan egység amelynek külön-külön való élete felfoghatatlan számára, hiszen születése óta együtt ismeri őket. A 6-7 éves koron aluli gyermek sok esetben düh-kitöréssel vagy mély szomorúsággal reagál, úgy fogja fel mintha tőle válnának el a szülei. Sok gyermeknek büntudata származhat a válással kapcsolatban: úgy érzi mintha ő okozta volna, ha esetleg engedelmesebb, rendesebb, helyesebb gyermek lett volna talán nem történt volna a válás. A cserkészkorúaknál is megvan a tendencia, hogy önmagukat okolják. Fejlődésükben visszaesést tapasztalunk. Alacsonyabb az önbecsülésük, (hogy olyan értéket képviselnek ebben a világban, amelyet senki más nem pótolhat. Nélküle a világ szegényebb lenne.) Csökken az öntudat, bizonytalanabb. Csökken a világ iránti érdeklődésük. Csökken a felelősségtudat, hogy felelős vagyok magamért, másokért. Ha nem

végzem el kötelességeimet, másoknak is szenvedést okozok, nem csak magamnak. Szociológiai tanulmányok szerint a csonka- elvált családokban felnövő emberek képzettsége alacsonyabb, jövedelmük kevesebb, nagyobb valószínűséggel szorulnak társadalmi támogatásra, mint azok, akik folyamatosan ép családokban éltek gyermekkorukat. Ezen túlmenően ők maguk is gyakrabban válnak egy csonka család fenntartójává. Mindenestre felnőtt korukra pszichológiai harmóniájuk is csorbát szenved. Így hat a szülők válása **mélyrehatóan** gyermekeik élet-kilátására [6].

Ártalom származik a szülők hibás magatartásából:

Számtalan ártalom származik az elvált szülők különböző hibás magatartásából is. Ha a gyermek az egyik vagy a másik szülőnél marad, ez feltétlenül érzelmi ellentmondásokat eredményez. Érzelmei hamarosan ahhoz kapcsolják, akivel együtt marad. Sokszor a gyermek sóvárogva gondol az eltávozott szülőre, sóvárgását azonban titkolja a jelenlévő szülő előtt, ami elsősorban súlyos lelki megterhelődéshez vezet. Ez figyelemzavarral jár, hiszen a belsőleg elfoglalt gyermeknek nem jut ereje érdeklődni a külvilág eseményei vagy az őt érzelmileg ekkor még kevésbé vonzó munka, a tanulás iránt. Titkával elzárkózik, képmutatóvá, hazudozóvá válik, s így a súlyosan károsító következmény az lesz, hogy nevelési szempontból teljesen kicsúszik annak a szülőnek kezéből, akivel együtt lakik ugyan, de akitől voltaképpen érzelmileg elfordult. Ilyenkor a szülő felháborodhat, büntethet, és újra büntethet, s ezzel betetőzi az elidegenedés folyamatát, s a szakadékot elmélyíti maga, s gyermeke között [5].

Sok esetben a szülők versenyeznek a gyermekért, amikor ajándékokkal halmozzák el, s a gyermek - érezve hatalmát - egyik szülő nevelési igényének sem tesz eleget, hanem egyiktől a másikhoz fut a követelmények elől, vagy legalábbis ezzel fenyegetőzik. Másik esetben a gyermek az egyik szülőfélnek sem kell, mert azok már új családot alapítottak, amelyből újabb gyermekek származtak, s a korábbi házasságából származó gyermek pedig létszámfeletti, illetőleg másodrendű állampolgárrá válik. Az elha-

gyatottság depresszív érzése csakhamar súlyos féltékenységbe, gyűlöletbe csap át.

Súlyos veszélyt rejt még magában az elvált - és főleg neurotikus szülőknél, hogy a szülő öntudatlanul átviszi a gyermekre a házastárs iránti gyűlöletét. Különösen gyakori ez az elhagyott anyáknál. Újra hangsúlyozom, hogy ezek a tünetek nem minden gyermeknél nyilatkoznak meg. Vannak olyan gyermekek akik valamilyen okból, főleg talán belső erő, erős akarat, és vallásos hitük erejéből merítenek és áthidalják segítséggel ezt a nehéz időszakot.

A cserkészet.... egy vezető sokat tehet és többet segíthet

Hogyan bánjunk olyan gyermekkel akinek a családja krízishelyzetben van? A gyermek problémáit magában hordozza. Talán ne vegyük tudomásul, majd elmúlik alapon. Vagy, ha nem bírunk vele elutasítjuk: megmondjuk, hogy nem való cserkésznek. Vagy viselkedését büntetjük, megszégyenítjük amíg meg nem tanulja a "rendet". Gyakran a vezető nem érzi magát hivatottnak, hogy segítsen vagy foglalkozzon olyan gyermekkel akinek nehézségei vannak. Hányszor hallottunk "nekem elsősorban a közösség javát kell nézni, nem lehet a többiekét károsítani egy rossz gyermek jelenlétével." Nem akarnám megcáfolni ezt az álláspontot, de mint cserkészvezetők éreznünk kell a kötelességet nemcsak a közösséggel szemben, hanem ezekkel a gyermekekkel szemben is, és nagyon sok mindent ki kell, hogy próbáljunk mielőtt ahhoz a ponthoz jutunk hogy a gyermeket elutasítjuk. Emlékezzünk arra, hogy Baden Powell a cserkészetet pont nem a sikeres-, jól nevelt gyermekek számára alapította.

Hogyan közelíthetjük meg azt a gyermeket akinek a családi helyzete tele van problémával, konfliktussal? Elismerni, hogy a gyermek családi helyzete problematikus nem elegendő. Tudnunk kell, hogyan beszéljünk hozzá, hogyan tudunk legjobban megértést és empátiát mutatni. A gyermeknek a támpontjai az életben megrendültek. Sokat tehet egy vezető, egy gondoskodó cserkész közösség, hogy segítsen a gyermek helyzetén. Két alapvető kell figyelembe venni.

Az első az, hogy akkor amikor elvont fogalmakról beszélgetünk azoknak konkrét alapja

kell, hogy legyen. 12 éves korig a gyermek konkrétan gondolkodó Jean Piaget szerint. Ez annyit jelent, hogy az elvont dolgokat meg sem érti. A szavakat ismeri mert azokat eleget hallotta: érzélem, szeretet, megbecsülés, félelem. De ezeknek az elvont fogalmaknak nincsen értelmük számára. Konkrét alapja kell, hogy legyen minden beszélgetésnek. (Talán a serdülők, a felnőttek is, jobban megértik és átérzik ha konkrét alapokra tudjuk helyezni.) Példák:

1. Ez egy szemeteszsacszkó amelyben ételmaradékok vannak: ahelyett, hogy eldobnám, magammal hordozom 1 hétig. Mi lesz ennek a következménye? Ugyan ez történne ha egy láthatatlan zacskóban hordoznám a rossz érzelmeimet magammal és nem beszélnék róla vagy nem tisztáznám azokkal akik meghallgatnának engem és tudnának rajtam segíteni.

2. Ez egy szódásüveg amelyet nem hagyok békében. Folyton rázom és rázom. Mi lesz ennek a vége? Az érzelmeiket is így fel lehet kavarni. Muszáj valahogyan engedni, hogy kinyíljon ez az üveg. Ugyanúgy az érzelmeiket sem szabad sokáig keverni, s kavarni....

3. Kinyitom a fiókomat reggel és tele van zoknival nincsenek összepárosítva: kicsivel, naggyal, lyukassal, foltossal, sárgával, zölddel, pirossal. Vannak olyan zoknik a fiókomban amik nem is az enyéim! Milyen érzés fogott el? Elkeseredettség.... hogyan fogok tudni itt rendet csinálni? Vannak olyanok akik tudnak és szeretnének segíteni a zoknikat kiszortírozni. Ugyan így van az érzelmeikkel...

A második alapelv, amit nagyon fontosnak tartok az, hogy a vezető adjon alkalmat és nyílt teret a gyermeknek beszélgetni. Érezze a gyermek, hogy mi törődünk vele és meg akarjuk hallgatni, azt amit ő mond. Ez nem olyan egyszerű, mint amilyennek tűnik. A beszélgetés során, bizony nagyon sok hibát követünk el mindannyian! Szeretnék ezennel alkalmat adni, hogy megvizsgáljuk azt a módszert, stílust amit használunk amikor fiatalokkal beszélgetünk. Feladok egy kérdést. 10-éves gyermek odajön hozzád és a következőt mondja "Leestem és nagyon megütöttem a térdemet! Fájl!" Van 5 lehetőség válasz. Jelöld meg azt ami legközelebb áll ahhoz amit TE válaszolnál az adott megjegyzésre.

1. Mondtam, hogy nem szabad a itt szaladgálni, mert előbb-utóbb elesés lesz a vége.

2. Hadd lám, ne izgulj ezen elmúlik mire.. férjhez mész (ha leány) vagy katonának mégy (ha fiú).

3. Te olyan talpraesett, derék cserkész vagy, szorítsd össze a fogadat és rá se nézz.

4. Mikor én olyan idős voltam mint Te, legalább 5-ször estem naponta, nem lesz semmi bajod.

5. Mutasd...

Melyik a legjobb válasz? Miért?

Tizenkét típusú válasz van amellyel a kommunikációt elvágjuk magunk és a gyermekek között.

Vegyük sorban:

1. Elterelő: Ne izgulj elmúlik mire férjhez mégy.

2. Elitáló: Nem tudsz te szót fogadni.

3. Kritizáló: Úgy viselkedsz mint egy öt éves.

4. Egocentrikus: Sokat estem én is fiatal koromban, nem lesz semmi bajod.

5. Dirigáló: Menj az örsödhöz, mondtam, hogy nem szabad itt szaladgálni.

6. Gúnyoló: Na már megint elestél. Állandóan elesel. Nem tudsz te normálisan járni? Milyen csacsi vagy!

7. Kérdőjelező: Gondolod, hogy túl sok itt a követelmény? Nem tudsz nekik eleget tenni? Nem hallottad, hogy nem szabad az összejövetel előtt szaladgálni?

8. Analizáló: Miért akarsz mindig minden figyelmet magadra összpontosítani azzal, hogy állandóan valami bajod van.

Az alábbi négy is ehhez a csoporthoz tartozik mert alapjában véve nem segítik a kommunikációt:

9. Dicsérő: Te olyan talpraesett derék cserkész vagy, szorítsd össze a fogadat és rá se nézz. A gyermek nem mondja el érzelmeit mert nem akarja elrontani a róla alkotott jó véleményedet és fél, hogy esetleg ezzel kockáztatja.

10. Biztató: Remélem ebből tanultál mert olyan okos gyermek vagy és ez nem fog többet előfordulni.

11. Oktató: A statisztika szerint, a legtöbb baleset a figyelmetlen szaladgálás miatt történik.

12. Megnyugtató: Nem lesz itt semmi baj.

Akkor van kommunikáció két ember között amikor érzi a gyermek, hogy törődünk vele és meg akarjuk hallgatni a mondanivalóját. Elfogadjuk olyannak mint amilyen. Megfigyeljük csendesen azt amit mond és meghallgatjuk. Nem oktatás-nevelés céljából akarjuk kihallgatni, hanem alkalmat adunk arra, hogy kibontakozzon. Ezt a módszert, úgy hívják, hogy "aktív" hallgatás. Megértést jelzel a másoknak azzal, hogy ismételed saját szavakkal azt amit ő mondott.

Végül is, akármennyire igyekszik a vezető, hogy megértse a gyermeket, több mint valószínű, hogy nem tud kibontakozni. A gyermek titkolt családi élményeit nem tudja elmondani. Egy olyan módszerünk van amivel a tudatalatti félelmek megnyugtatóra találhatnak anélkül, hogy ezt tudatosan tesszük, azaz tudatalól nem hozzuk ki: a népmese ez a módszer. Meg kell találjuk azokat a népmeséket, amik a gyermekhez szólnak: a mostohaanyáról, a nehéz viszonyokról amelyben a mesehős győz. Nem a rajzfilmben megelevenített népmeséről van itt szó. A gyermeknek saját magának el kell képzelnie a mese szereplőit, saját lelki igényeit belevetni a mesében. Van egy nagyon gazdag népmese kincsünk melyet nemcsak a kiscserkészeknek kell hallgatni és ismerni.

Végül is... A cserkészletben emberebb embert nevelünk. Nem tudjuk ezt tenni, ha nin-

csen személyes emberi kapcsolatunk minden cserkészünkkel. Mint ahogyan a családban az egyensúly fontos, úgy a cserkészközösségben is fontos megérteni és meghallgatni minden gyermeket és megtalálni az egyensúlyra való módot.

De nem vagyunk szakértők. Nem nézhetjük némán amíg a gyermek szenved. Meg kell éreznünk azt a pontot, amikor kívülről segítségét kell kérnünk, azaz a szülőnek kell szólnunk. Amikor tudjuk, hogy valaki testileg beteg gyorsan megyünk orvoshoz, úgy segítséget kell találni amikor a gyermek lelki betegségét orvosolni kell. A következő helyzetekben mindenképpen: Amikor a gyermek:

1. öngyilkosságról beszél,
2. mélyen depressziós tünetei vannak,
3. önmagának árt viselkedésével (vagy kábítószeres használata, vagy egyéb veszélyeztető viselkedésmódok)
4. vagy másoknak árt antiszociális viselkedéssel. Igazoljuk-e amiatt, hogy talán kockáztatjuk a jó viszonyt a gyermekkel ha megbeszéljük aggodalmainkat a szülővel vagy mással aki olyan helyzetben van, hogy tudna segíteni? Ha nem is fogja fel a gyermek, hogy az ő egészsége érdekében tettük ezt és megharagszik mást nem igen tehetünk.

Dr. Papp Klára, cscst.

Felhasznált Irodalom:

- [1] Teleki B. Lükettő élet: családi alapközösségek kézikönyve 1989: Prugg Verlag, Eisenstadt.
- [2] U.S. National Center for Health Statistics. 1994 Grolier Electronic Publishing, Inc.
- [3] Buda B. A Személyiségfejlődés és a Nevelés Szociálpszichológiája 1988: Tankönyvkiadó, Budapest.
- [4] György J. A Nehezen nevelhető gyermek. 1978: Medicina Könyvkiadó, Budapest.
- [5] Murányi-Kovács E, Kabainé Huszka A. A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája 1988: Tankönyvkiadó, Budapest.
- [6] Amato PR, Keith B. Parental divorce and the well-being of children: A meta-analysis. Psychological Bulletin 1991: 110; 26-43.

**Nincs az a szakadék,
mit át ne lehetne hidalni őszinte kézfoással.**

NYELVÁPOLÁS

Nyilvánvaló, hogy az anyanyelv a nemzeti öntudat megőrzésének és átadásának legfontosabb eleme. Kosztolányi meghökkenően egyszerű igazsága érvényes minden igazi alkotásra: a verset mindig ketten írják a költő és a nyelv. Ezért több a vers hangulatnál, bölcsességnél, örömnél vagy szomorúságnál. Ezért több minden megfogható valóságnál. A nyelv pontosan megfogalmazható szabályait a lélek titokzatos törvényei irányítják, és ezek a törvények jönnek fel a felszínre a versekben, regényekben, de a mindennapi szép beszédben is. A nyelv a sors legfőbb kerete. Megint csak Kosztolányit idézve "Benne van a múltam, a jelenem és a jövőm. Benne van az életem. Benne van a halálom is. Benne van a sorsom."

Olyan egyéni kincsünk a nyelv, amely igazán, legteljesebb mértékben valamennyiünké. Évezredek át képes fennmaradni, mégis sérülékeny, mind a védtelen csecsemő. Ezért kell végtelen szeretettel körülállnunk és megvédelmeznünk. A nyelv-művelés az élet folytonosságának védelme. Soha nem fegyverekkel. Soha nem másik nyelv kárára, bár erre manapság sajnos számtalan példát tudnánk felhozni. Összhangban Kosztolányival. Lucian Blaga a 20. századi Román irodalom kiemelkedő egyénisége a következőket írta "A nyelv minden nép első költeménye." A nyelv egyesít nemzedékeket és kapcsolhat össze a - kultúra jegyében - nemzeteket.

A fentiekből kifolyólag megállapíthatjuk, hogy a nyelv maga nem csupán egy szó amely a társadalmi érintkezés egy formáját fejezi ki, ennél sokkal több. Az anyanyelvünk, a kultúránk múltjának, a jelenének és a jövőjének megőrkítője.

Az amerikai író Paul Auster a magyar fordításban is megjelent New York Trilógia című regényében szörny-történeteket mond el. A történelemből felidéz olyan eseteket, ahol kényszerből vagy egy-egy kegyetlen kísérlet lebonyolítására gyerekeket elkülönítve éltek szüleiktől és a társadalomtól és nem tanulhattak meg beszélni. A kísérletek célja rendszerint az volt, hogy megtudják, vajon a teljes elzártságban is működő-

képes-e, működésbe lehet-e hozni az emberi beszélőkészséget, és ha igen, akkor vajon milyen nyelven szólal meg a gyerek? Hogy milyen különféle válaszokat kaptak erre a kérdésre, egészen az időszámításunk előtti hetedik századtól napjainkig, ezeket írja le Auster. Valahány kísérletnek és esetnek azonban van egy közös jellem-vonása, illetve eredménye, ami szembeötlő és vonatkozik a mai témánkra is.

Mindegyik gyerek ugyanis melyiktől megvonják egy nyelv megtanulásának a lehetőségét, valamilyen szinten visszamaradottá válik: meghal, vagy megbolondul, vagy valamilyen más, perverz útra tér az élete.

Ez az eredmény is mutatja, hogy az anyanyelv tudásának kiemelten fontos szerepe van az emberi értelem fejlődésében, a nyelv tanulásának megakadályozása pedig butító hatással jár, beleavatkozást abba az elemi területbe, ami az embereket elválasztja az állatoktól.

Ezért kiváltképp fontos számunkra, akik szabadon beszélhetjük a magyar nyelvet, hogy ki is használjuk ezt a lehetőséget és megragadjunk minden alkalmat arra, hogy másokkal is megismertessük a magyar nyelv szépségét. Úgy érzem a Külföldi Magyar Cserkészlet ebben igen nagy szerepet vállalt ez idáig és nekünk, a jövő tisztjeinek, ezt a célt tovább kell ápolnunk és fejlesztenünk. Ebben a feladatrészben pár olyan ötletet szeretnék megemlíteni, amely ennek a célnak eleget tesz és serkentheti a cserkészeket a magyar nyelv használatára.

Anyanyelvünket verseken keresztül a leghatásosabb bemutatni és megszerettetni. A vers olyan erővel hat minden korosztályra, amelyet semmilyen másik tanítási eszközzel nem tudnánk helyettesíteni. A mi célunk az lenne, hogy megtanítsuk a vezetőknek a verselemzés szükségességét, a versek gondolatgazdagságát és szépségét pedig a gyerekeknek kell bemutatnunk. A verseket úgy kell kiválasztani, hogy azok lekössék a közönség figyelmét de emellett elérhetővé tegyék az előbb említett hármas cél elérését.

A versek felolvasása előtt ismertetni kellene az egyes versek politikai, emberi hátterét, a

költők ars poeticáját pedig feltétlenül el kellene magyarázni mindenkinek. Ezzel elérhetjük, hogy az adott versek mindig az adott korból szólnak az olvasóhoz, emberközelbe hozva őket. Itt szeretnék egy rövid listát is csatolni, amely, úgy gondolom, kielégíti több korosztály igényét: **Kölcsey:** Himnusz, **Vörösmarty:** Szózat, Előszó, A vén cigány. **Petőfi:** Egy gondolat bánt engemet, Az alföld, **Arany János:** Toldi, **Tóth Árpád:** Lélektől lélekig, **József Attila:** A Dunánál, Mama, **Babits:** Zsoltár gyermekhangra, **Kosztolányi Dezső:** A szegény kisgyermek panaszai, **Illyés Gyula:** Egy mondat a zsarnokságról.

Összefoglalóként: Az irodalmi nyelv a nyelvi nevelés kitűnő eszköze. A szépirodalom nyelve a magyar nyelv megvalósulásának a legmagasabb formája. Aki ezt a nyelvet igyekszik elsajátítani annak a mindennapi beszéde is megváltozik. A nyelvi hibák elleni védekezésnek is az egyik legjobb eszköze a szépirodalom nyelvének ismerete. A versek megtanulásával olyan védőszert nyerhetünk, amely megóvja tulajdonosát a most egyre terjedő nyelvi durvaságtól, a trágárságtól is.

Mindenkinek az érdeklődését felkelti honnan származik, mit is jelent tulajdonképpen annak a közegnek, városnak a neve amelyben lakik, vagy amelyre a családneve emlékezteti. Ezt a motivációs hatást kell kihasználnunk, és ezt megtehetjük igen egyszerűen. Kiss Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára* erre igen alkalmas eszköz és nemcsak a földrajzi tudásunkat bővíti, de honismereti, történelmi és nem utolsósorban igen jó nyelvapolási kézikönyvként is.

Például fellapozva régi magyar helységneveket, megtanulhatjuk az Árpádkori magyar névadás egy sajátos módját: a település annak a nevét kapta aki birtokolta. Úgyszintén tanulhatunk új szavakat is azzal, hogy elolvassuk az adott névhez fűződő magyarázatot. Ezt a könyvet felhasználhatjuk a magyarság vállalás, az öntudatos nyelvi és kulturális magatartás el nem apadó forrásává.

Kiscserkészeknél használhatjuk a mese, a monda, a ballada fantáziavilágát mint érdekelőt. Egy-egy mese felolvasása, eljátszása után elbeszélgethetünk a történetről. Beszéljük meg a gyerekekkel, mi tetszett nekik, mi volt az ami megragadta őket. Azokat a szavakat amelyek ismeretlennek tűnnek a számukra magyarázzuk meg. Ezután kérjük őket használni fel ezeket a szavakat saját mondataikban, amelyet levezethetünk versenyszerűen is. Pl. amelyik órs előbb felhasználja az adott szavakat, különböző mondatokban, az valamilyen jutalomban részesül.

Nagycserkészeknél használjuk ki érdeklődési körüket. Tartsanak 5 perces beszámolót arról a témáról, amely őket a legjobban érdekli és használjanak benne olyan szavakat amelyeket máskülönben mindennapi beszédjükben nem használnának. Ezután vitassuk meg velük a témát, az ismeretlen szavakat pedig jegyeztessük le egy noteszba.

Szórád Gábor

A GEOGRÁFUS TELEKI PÁL

(Az alábbi cikket a vitéz Temesy Győző által szerkesztett FÖLDRAJZI ZSEBKÖNYV 1942-ben megjelent kötetéből vettük. Szerk.)

Korunk legnagyobb magyar embere távozott közülünk ez évben, Teleki Pál gróf. Az ország első hivatali székéből szólította el a halál a nemzet nagy tanító mesterét s távozása osztatlan gyászba borította az egész országot. A magyar földrajztudomány gyásza azonban kétszeres, mert Teleki Pállal a hazai földrajznak egyik legerősebb oszlopa dőlt ki, akit egyaránt tiszteltek idehaza és a legtávolabbi külföldön.

Teleki Pál gróf jogot végzett és már az államtudományok doktora volt, amikor a földrajz felé fordult. Az idősebb Lóczy Lajos volt a mestere. Róla egész pályája során a tanítvány hálájával

és tiszteletével emlékezett meg. Mély benyomást hagyott lelkében az a nap, amikor először lépett be Lóczy intézetébe. Valahányszor új tanítványt fogadott be intézetébe, elismételte neki Lóczy szavait: "Itt a könyvtár. Használja!" De hozzá tette azt is, hogy "engem Lóczy azzal a feltétellel fogadott maga mellé, hogy öt évig nem írok egy sort sem. Kezet adtam rá és megtartottam nyolc évig". - Ez alatt a nyolc év alatt vált Teleki Pál geográfussá.

Első munkája, "A Japán-szigetek kartográfjának története" ez alatt az idő alatt készült el és megjelenésekor a fiatal Teleki Pált egyszeriben a földrajz legnagyobb tudósai közé emelte. A genfi nemzetközi földrajzi kongresszus megválasztotta a régi térképek tanulmányozásával foglalkozó hét tagú bizottság tagjává; a párisi földrajzi társaság jutalomdíjjal tüntette ki és néhány évre rá, a Magyar Földrajzi Társaság főtítkárává választotta. Harmincnégy éves korában már levelező tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia is. Jellemző Teleki Pál alapos készültségére, valamint kiváló emlékezőtehetségére, hogy akadémiai székfoglalóját, "A földrajzi gondolat történetét" a világháború csatateréin írta meg, a harc szüneteiben. Segédesz-közök tehát nem állottak rendelkezésére és munkája mégis részletekbe menő alapossággal világítja minden egyes korszak társadalmának és tudományos világának földrajzi ismeretét és gondolkodásmódját, az ókortól egészen a húszadik század elejéig.

Ezt a munkát csak olyan széles körű irodalmi ismerettel és olvasottsággal bíró tudós írhatta meg, amilyen Teleki Pál volt. Otthonában, Pribékfalván hatalmas könyvtárat gyűjtött össze a legkorszerűbb munkákból. Nem a gyűjtő szenvedélye vezette, mert - mint gyakran mondotta - "nem gyűjtött semmit, könyvet sem, hanem azért vette a könyvet, hogy elolvassa". És hogy könyvtárának minden darabját ismerte, azt bizonyítják a könyvekben található aláhúzások, kiemelések, amivel a neki tetsző részeket megjelölte, valamint a széljegyzetek, amikkel a művet kiegészítette, vagy amikkel nem tetszését, vagy rosszsallását juttatta kifejezésre. Ezek a széljegyzetek igen értékesek voltak nekünk, tanítványainak, mert a pribékfalvi könyvtár lett később annak az értékes könyvtárnak az alapja, amit Teleki Pál egyetemi intézetében megteremtett, nem kis mértékben saját adományaival. Ma sokszoros értékűek ezek az odavetett széljegyzetek, amikor Teleki Pál könyveit már a tanítványainak tanítványai forgatják, akik már nem részesülhettek abban a szerencsében, hogy közvetlenül tőle tanulhassanak. Érdeklődési köre és tájékozottsága a földrajz minden ágára kiterjedt, őt a rokontudományok távoli területére is, függetlenül attól, hogy saját maga, tudományának mely ágát vitte előre. Tudta is irányítani tanítványait, bármilyen irányban dolgoztak is. Itt is Lóczy példája lebegett előtte, akinek iskolájából a fizikai és az emberföldrajz terén egyaránt kiváló tudósok támadtak. A legújabb művek, a legfrissebb folyóiratcikkek mind ismertek voltak előtte. Tudományos lelkiismeretére jellemző, hogy mégis gyakran gondolt arra, hogy le kell mondania a tanszékéről, mert nem ér rá eleget olvasni.

A történeti földrajz, amit fiatal korában művelt, továbbra is kedvelt tudományága maradt Teleki Pál számára, s elmozdítására a Magyar Földrajzi Társaságban díjat is tűzött ki, fiatal kutatók részére. Saját munkássága azonban a háború óta a gazdasági és a politikai földrajz felé fordult. Erre irányították életkörülményei. Már az első világháború előtt kinevezték a kereskedelmi iskolai tanárképzőben a gazdasági földrajz tanárává, majd a háború után ugyanennek a tárgynak egyetemi nyilvános tanára lett a Közgazdaságtudományi Karon. Politikai és közigazgatási téren pedig az egykori országgyűlési képviselő és tiszteletbeli főszebénybíró Magyarország miniszterelnöke lett. Ezt nem lehetett a tudományos működéstől elválasztani, de Teleki Pál nem is akarta. Ellenkezőleg, a tudós, a tanár és a politikus egymást támogatta bármilyen irányú működésében. Így aztán természetes, hogy tudományos érdeklődése a gazdasági és politikai földrajz felé fordult.

Csodálatosan meg tudta azonban őrizni mindenkor azt a határvonalat, amely az elméleti tudományos munkát és a gyakorlati élet követelését egymástól elválasztja. Amikor gazdasági földrajzot írt, vagy tanított, megmaradt geográfusnak és széleskörű tudásával nagyszerű összefüggésekre, okokra és okozatokra összefonódására mutatott rá és nem tévedt a közigazgatásról vagy az áruismeret tájaira. Kristálytisztán földrajzi vázlatokat adott hallgatói elé, bármely oldalról fogta is meg a kérdést. Valósággal játszott azzal, hogy minden előkerülő kérdést más és más oldalról világítsa meg és így mutassa meg azt, hogy a földfelszínen minden jelenség ösz-

szefügg egymással. Egyszersmind, hogy minden táj és minden esemény egyéni is, soha és sehol ugyanúgy meg nem ismétlődik.

Ahogy minden tájnak az egyéniségét hirdeti, úgy minden leírása is egyéni. Nincs két fejezete, amely akárcsak menetében is azonos volna. Ellenkezőleg mindeniknek menetét ugyanúgy az anyag szabta meg számára, ahogy a tartalmat is. Munkáiban nem tűrt korlátokat és elvetette a rendszert is, ha az egyúttal korlátot is jelentett volna. Bármely kicsiny tájat írt is le, bármilyen jelenséget vázolt is, az ember annak háttérében mindig maga előtt látta az egész nagy világ lüktető életét. A moszuli táj csak példa volt számára, amivel földrajzi és gazdasági jelenségeket szemléltethetett. Egy pont volt, ahol a kérdéseket megfoghatta. A petróleumvezetékek a brit birodalom gazdasági életébe kapcsolták be tájunkat. Irak búza-feleslege India felé irányította a figyelmet, mert számára szűkös esztendőkből ez kéznél lévő tartalékot jelent. A puszták nomádjai egész Belső Ázsia életét rajzolták elénk, s ez elvezetett legsajátosabb hazai problémáinkig. A mezopotámiai öntözés a nilusival volt összevethető s különbözőségük okait keresve kitárult előttünk az egész trópus és szubtrópus éghajlata, csapadék- és vízjárása. Az öntözhető területek vizsgálata visszavezetett a messze ókorba és Amerika öntözéses tájaira s úgy vetett fényt a fejlődés lehetőségeire és természetszabta hátáira, stb. Egy kis táj életének vázolása így nyitott végtelen távlatokat az egész földkerekségre, a messze múltba és a távoli jövőbe.

Életének talán legnagyobb tudományos alkotása "A mérsékelt égövek mezőgazdasága" c. térképes mű, amit Koch Ferenc tanársegédjével közösen készített. Thünen rendszerét követve 80 évre visszamenőleg térképre rakták a mezőgazdasági fokozatokat. Örökös veszteség, hogy magyar kiadó nem vállalkozhatott ennek a költséges, de felbecsülhetetlen értékű műnek a kiadására. A munka így félben maradt és kéziratban őriz minden idők egyik legnagyobb magyar tudósa évtizedes munkájának eredményét.

Részleteket azonban megcsillogtatott belőle Teleki gyakran, hazai és külföldi előadásaiban és írásaiban. Minisztersége és miniszterelnöksége idején több külföldi kiadvállalat érdeklődött a mű iránt s messzemenő áldozatot lett volna hajlandó hozni a kiadás jogának átengedéseért. Jellemző Telekinek a közéleti tisztaságról vallott felfogására és tudományos önértékre, hogy a miniszteri székből munkájának kiadásáról nem volt hajlandó tárgyalni.

Politikai földrajzi munkásságának java része hazánk megcsonkításával kapcsolatos és az elszakított országrészek egy részének visszatérése Telekinek személyes érdeme, de nemcsak mint politikusnak, hanem mint geográfusnak is. E kettős kiválósága képesítet te arra, hogy Trianontól Bécsig mindenütt ott legyen, ahol az ész és a tudás fegyverével kellett hazája sorsáért küzdeni.

Teleki Pál fáradhatatlan munkás volt mindenkor, aki még pihenőjét is munkával töltötte, legfeljebb más irányú munkát keresett. De csodálatos munkabírása a béketárgyalások és döntőbíráskodások idején mutatkozott igazán meg, amikor hónapokon át képes volt tárgyalni, irányítani, mérhetetlen mennyiségű adatot a fejében tartani, mialatt két-három óránál alig aludhatott többet naponta.

Politikai földrajzi munkásságának tárgyait is jórészt hazánk sorsa diktálta neki: a nemzetiségi kérdés és a határok állandósága volt az a két vezérlő gondolat, ami kutatásait irányította. Mindkettő égető kérdése a trianoni csonkaországnak, de egyúttal Magyarország örökös gondja is. A természeti erők paran-csolólag fogják össze Magyarország táját évezredes domborzati és politikai határokkal, a népi megoszlás ezt az egységet valamennyi nemzetiség kárára megszüntetni igyekezik. Ezt csak a medence közepén lakó pusztai magyarságnak a szentistváni állameszmében kifejezésre jutó politikai bölcsessége tudja kiegyensúlyozni és a harmonikus tájállami életet fenntartani. Így tanította ezt Teleki Pál.

Nemzetiségi kérdésekkel foglalkozva, számta-lanszor volt szüksége arra, hogy kartográfiai úton tegye szemléletessé a tényeket. Látva a nemzetiségi térképek fogyatékosságait, egyéni módszereket keresett és dolgozott ki térképei számára. Ezzel a földrajzi kartográfia terén is nemzetközi tekintélyre tett szert.

Legkimagaslóbb alkotása ezen a téren "Magyarország néprajzi térképe a népsűrűség alapján". Ez a térkép a trianoni béketárgyalások idején készült és "carte rouge" néven ismeretes a nemzetközi szakirodalomban. Annak idején a magyar delegáció többi dokumentumával együtt ez sem érthette el célját, de húsz év alatt megteremtette gyümölcsét. Bevitte Európa köztudatá-

ba Magyarország nemzetiségi megoszlásának valódi képét és így alapjául szolgált a két bécsi döntésnek. Román részről a térkép ellen indított durva hangú támadás is végeredményben csak Teleki tekintélyét öregbítette és a magyar álláspontot tette még szélesebb körben ismertté.

Hogy Teleki már Trianonban milyen mérték nemzetközi megbecsülést biztosított a maga számára, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 1925-ben a Népszövetség a moszuli hármass bizottság tagjául kérte fel őt, az egyik legyőzött állam fiát. Az ottani, bonyolult nemzetiségi viszonyok tisztázására pedig ismét a carte rouge módszere bizonyult a legmegfelelőbbnek.

A politikai földrajz terén egyébként ugyancsak egyéni utakon járt Teleki Pál. Jóllehet politikus is volt, szigorúan megvonta a határt a politika és a politikai földrajz között. Ez utóbbit szigorúan tudománynak tartotta és földrajzi mivoltát hangsúlyozta. Ebből nem volt hajlandó engedni akkor sem, amikor külföldön egyre nagyobb tért hódított és kézen fekvő eredményeket is könnyvelhetett el a "geopolitika", amely a politikára fektette a hangsúlyt és a jelző szerepére szorította vissza a földet. Szigorúan tudományos eljárása nemcsak nemzetközi szaktekintélyvé tette a politikai földrajz terén is, hanem a legkiválóbb külföldi geopolitikusok személyes barátságát és megbecsülését is biztosította számára.

Összefoglaló nagy művet, kézi könyvet Teleki Pál nem írt. Talán nem is tudta volna befejezni. Ez nem felelt volna meg sajátosan magyar munkamódszerének és szemléletének, amellyel egyszerre tudta megláttatni a legkisebb részleteket és a legnagyobb összefüggéseket. Szívesebben tanított a katedrán, tartott előadásokat különböző országok tudományos társaságaiban s ilyenkor megírta ragyogó cikkeit. Válogatott csokrot foglal össze belőlük az "Európáról és Magyarországról" szóló munkája. Egyetemi előadásait szívesen bocsátotta jegyzet formájában hallgatóinak rendelkezésére. Ennek és részben a kiadó sürgetésének köszönhetjük "A gazdasági élet földrajzi alapjai" című két kötetes munkáját, amellyel Teleki földrajzi munkásságának a legjavát, őt azt mondhatnám, hogy a velejét hagyta reánk. A művet az utolsó zavartalan egyetemi tanári évében fejezte be, szinte az utolsó pillanatban. Ha nem készülhetett volna el, az pótolhatatlan vesztesége volna a magyar tudománynak.

Teleki Pál erős egyéniség és öntudatos, magyar tudós volt. Ez kiérzik minden sorából. Ismerte nemzetének és saját magának képességeit éppen úgy, mint ahogy ismerte Európa és a világ többi népéét is. Tudta azt és nem győzte hangoztatni, hogy minden nemzetet annyira értékelnek a tudomány nemzetközi fórumán, amennyivel saját különös észjárásával és módszerei előre tudja azt lendíteni, mások utánzása pedig mindig silány ásolat marad. Teleki Pál tökéletesen bírta német, francia és az angol nyelvet, megértette az olasz és a hollandus tudományos munkákat, beszélt románul is. Nyitva volt tehát előtte a nemzetközi tudomány minden ága. Merített is mindenikből, de utánozni nem akarta sem egyiket, sem másikat. Megmaradt elejétől végig magyar tudósnak, sőt még ennél is többnek, a leghatározottabb egyéniségnek, aki a magyar tudományos életben is önálló utakon járt és külön színt képviselt. Tudta azt is, hogy a magyar élet sokszínűsége és a sokféle erős magyar jellem nemzeti életünknek egyik legsajátosabb jellemvonása.

Számos hazai és külföldi tudományos társulat tiszteleti tagsága, elnöksége és kitüntetése, egyetemek díszdoktorsága, amivel elhalmozták, mutatja azt az általános megbecsülést és tiszteletet, amit Teleki Pál önmagának és nemzetének szerzett. Ő maga külső díszre soha sem vágyott, de jól esett, ha látta, hogy munkájának gyümölcse érik és különös örömmel töltötte el, ha tanítványai munkájukkal sikereket értek el.

A Mindenható megengedte látnia az ország nagy részének saját munkája nyomán való visszatérését és azzal a tudattal hajthatta nyugalomra a fejét, hogy minden téren nevelt magának tanítványokat az általa kezdett munka folytatására.

Dr. Kádár László.

**Ha valakit kizárunk szeretetünkől: magunkat zárjuk ki a krisztusi közösségből,
mint az a gyermek is kimarad a közös játékból,
melyik nem akarja megfogni társai kezét.**

NYEVTÖRÖK

Egy kupac kopasz kukac meg egy kupac kopasz kukac, az két kupac kopasz kukac.
Két kupac kopasz kukac, meg egy kupac kopasz kukac, az három kupac kopasz kukac,
Három kupac...stb.

Éjjeliőrellenőrzőszalag.

Ezt a tálat elkáposztásítottalanítottátok.

Fekete bikapata kopog a pepita patika kövezetén.

Gyere Gyuri Györbe, györi gyufagyárba, gyufát gyujtogatni!

Kerekes kerekét kereken kerekíti kerekre

Két kék kőkút körül ireg-forog törpe tarka kurta farkú török tyúk.

Legeslegmegengesztelhetetlenebbeiteknek

Már volt vagy ősz szinte, mikor egy őszinte ősz inte, legyek őszinte, ő szinte őszinte

Ó, te köpönyeges ember, ha én téged megköpönyegesítteleníttethetnék

Öt ördög görget görbe úton görgő gömbbé gömbölyödött öt görögdinnyét.

Öt török, öt görögöt dögönyöz örökös örömök között.

Te tetted a tettetett tettet? Tettetett tettek tettese Te!

A MÁRTON ÁRON KIADÓNÁL KAPHATÓ HASZNOS KÖNYVEK

1035 Budapest, Kórház u. 37.

Tel.:168-9527, fax:168-9869

Barsi Balázs O.FM.: A megkisértés misztériuma (2. kiadás)

A megkisértettség az ember alapvető állapota ebben a világban.

Csermőy-Schneidt Ottó dr : Nagy magyar államférfiak 2.

Bethlen István és Teleki Pál miniszterelnökök hiteles története.

Csiszár Mária: Mégis élsz, Barackvirág

Egy mélyen hívő édesanya küzdelme a társadalommal a sérülten született kisgyermeké életéért.

Edöcsény András: Őrsvezetők könyve (2. kiadás)

A cserkészőrsvezetők elméleti és gyakorlati útmutatója.

Farkas Péter: Fenygetett jövőnk

Keresztény szemmel a környezetvédelemről.

Ivasivka Mátyás: Cserkészek játékoskönyve (4. javított kiadás)

Több száz szabadtéri, szobai és tábortúzi játék.

Kamarás I.: Búvópatakok

A budapesti Szentimreváros ifjúságának föld alá kényszerített hitélete.

(Kóka Rozália): Tarka lepke, kis mese

A MAGYAR MÁLTAI LOVAGOK
újra meghirdetik
"JESZENSZKY IMRE" ÖSZTÖNDÍJUKAT
az 1995-96 tanévre.

Pályázhat olyan arra rászoruló magyar
vagy magyar származású hallgató, aki
egészségügyi pályára készül,
(mint pl. orvostan, fogászat, gyógyszerészet, ápolás, stb.)

Érdeklődhet Prof. N. L. Balázsnál
P.O.Box 2271
Setauket, NY 11733-0729
USA.O.Box 2271

folytatás a 2. oldalról:

(Elmondda: Berszán Bálintné,
Premezser Erzs, Hidegség 1972. jú-
lius)

(Salamon Anikó: Gyimóci csángó
mondák, ráolvasások, imák, Helikon,
1987)

A regös-táborban nemcsak komoly dolgokkal
foglalkoztunk, hanem természetesen volt idő vi-
damságra, tréfára. Lamperth Zoli bá jóvoltából,
aki egy közeli farmertől disznót szerzett számunk-
ra, megismerkedhettünk a disznóvágással, disznó-
torral kapcsolatos szokásokkal is. A fenséges
disznótoros vacsorán Tamás gazda ezzel a verssel
siratta kocáját:

1.
Megszökött az anya kocám,
Itt hagyott ő árván.
Remélem, hogy megtalálom,
De nem valaki tálján.

Röf, röf, röfrén:

**Akár szereplők, bagypunk az élet
színpadán,
akár a nébtelen tömeg tagjai:
nekünk, akik hiszünk,
az élet értelmére kell rámutatnunk.**

Hej, élet, élet, koca élet,
Ez aztán az élet,
Ha megúszom a disznótort,
Holtig is el élek.

2.
Minden reggel kint turkálók
Kanász szemetjében.
Minden percben megfordulok
Hogy ne legyen végem

Röf, röf, röfrén:

3.
Ha megfog a csángó kanász,
Nagy lesz a munkája,
Ide vág, meg oda csiszol,
Hogy legyen sonkája.

Röf, röf, röfrén:

Tamoga Istvánné, Éva

**Ha gyermekünket megtanítottuk a hitre,
még nem biztos, hogy meg is marad ben-
ne,**

**de ha jó és segítőkész emberré neveltük
mindenképpen remélhetjük számára
Isten nagylelkű irgalmasságát.**

Irodalmi értékű versek, mesék és elbeszélések óvodásoknak, kisiskolásoknak és felnőtteknek..

Lénárd Ödön S.P.: Só

Mai keresztény hívő gondolatai.

Lénárd Ödön S.P.: Erő az erőtlenségben (előkészületben)

Eszmélődés a kommunista diktatúra alatti egyháztörténeti dokumentumok felett.

Lugosi Margit: A mennyei kiskert előtere. . .

Gyakorlati ismeretek az óvodás korú gyerekek vallásos neveléséhez.

Mészáros István: . . . Kimaradt tananyag. . . I.

A diktatúra és az Egyház 1945-1956.

Mészáros István: . . . Kimaradt tananyag. . . II.

A diktatúra és az Egyház 1957-1975.

Mészáros István: . . . Kimaradt tananyag. . . IIIA,B,C. (előkészületben)

A diktatúra és az Egyház 1976-1990.

Nemeshegyi Péter S.J.: Istentől Istenhez

Ismerkedés hitünk és Egyházunk isteni értékeivel.

Páva I.: Bi-Pi élete és kora

Baden-Powell, a cserkészlet megalapítójának élete és korrajza.

Páva I.: Bi-Pi tanítása

A könyvben Baden-Powell saját szavaival szól a cserkészekhez.

Soós István: Cserkészek térképéskönyve (2. kiadás előkészületben)

A cserkészek számára átfogó térképészeti ismereteket nyújt számos ábrával.

Tegzes-Ivasivka: Cserkészek tábortúzi könyve 1.

A cserkész-tábortúzek varázsának gazdag ötlettára.

Tegzes-Ivasivka: Cserkészek tábortúzi könyve 2.

Tábortúzi jelenetek, új és hagyományos közösségi műsorok.

Török József: Mindszenty József emlékezete

A mártírsorsú főpap közéleti szereplésének eseményei a legújabb kutatások tükrében

TÁBORKERESZT, a Magyar Cserkészszövetség Táborkereszt lapja katolikus cserkészvezetők számára.

VEDD ÉS OLVASD! A Márton Áron Kiadó Szellemi Műhelyének tájékoztatója

HUNGARIAN SCOUT ASSOCIATION

P. O. BOX 68

GARFIELD, NEW JERSEY 07026-0068

PRINTED MATTER

NON-PROFIT ORG.
U. S. POSTAGE
PAID
GARFIELD, NJ
PERMIT NO. 204